

**Legenda o Orle Białym
nazywana
Legendą o Lechu, Czechu i Rusie**

JaLing – Brama do Języków
Materiały dydaktyczne

Autorki opracowania
Elżbieta Gajek
Anna Murkowska
Anna Walewska

Zespół uczestniczący w programie Jaling Comenius:
Elżbieta Gajek
Elżbieta Kurowska
Anna Murkowska
Magdalena Szpotowicz
Anna Walewska

Warszawa, maj 2004

Spis Treści

1. **Wstęp:** Materiały propagujące rozwijanie kompetencji różnojęzycznej na różnych poziomach nauczania
 - a) dla uczniów klas 1, 2 i 3 szkoły podstawowej
 - b) dla uczniów klas 4-6 szkoły podstawowej oraz opcjonalnie dla klas gimnazjalnych
 - c) dla studentów kolegiów językowych kształcących nauczycieli języków obcych
2. **Część I:** Materiały dydaktyczne dla uczniów klas 1-3 szkoły podstawowej, przygotowane w oparciu o tekst legendy w formie przedstawienia autorstwa Elżbiety. Gajek przetłumaczony na 6 języków (rosyjski, czeski, słowacki, angielski, francuski i arabski). Ćwiczenia autorstwa Elżbiety Gajek
 - Ćwiczenie 1.1: Lekcja z inscenizacją legendy
 - Ćwiczenie 1.2: Budowanie zainteresowania tekstem obcojęzycznym, bez uczenia się języka. Odnajdywanie wskazanych słów w tekście obcojęzycznym. Uwrażliwianie na literaturę.
3. **Część II:** Materiały dydaktyczne dla uczniów klas 4-6 szkoły podstawowej, oraz opcje ćwiczeń dla uczniów klas gimnazjalnych, przygotowane w oparciu o tekst legendy w formie narracyjnej autorstwa Anny Murkowskiej i Anny Walewskiej, przetłumaczony na 6 języków (rosyjski, czeski, słowacki, angielski, francuski i arabski). Ćwiczenia autorstwa Anny Walewskiej.
4. **Część III.** Materiały dydaktyczne dla studentów kolegiów językowych kształcących nauczycieli języków obcych (na zajęcia z językoznawstwa i gramatyki/języka praktycznego), przygotowane w oparciu o tekst legendy w formie narracyjnej autorstwa Anny. Murkowskiej i Anny. Walewskiej, przetłumaczony na 6 języków (rosyjski, czeski, słowacki, angielski, francuski i arabski). Ćwiczenia autorstwa Anny. Murkowskiej.
 - Ćwiczenie 3.1: Alfabet: Poznawanie różnych alfabetów, ich nazw oraz określanie podobieństw i różnic między nimi w oparciu o tekst legendy w różnych językach.
 - Ćwiczenie 3.2: Rodziny języków indoeuropejskich. Poznawanie różnych języków, wyróżnianie pokrewnych grup językowych, poznawanie ich nazw oraz określanie podobieństw i różnic między językami w oparciu o tekst legendy w różnych językach.
 - Ćwiczenie 3.3: Tworzenie zdań przeczących w języku angielskim i porównywanie sposobu ich tworzenia w innych językach w oparciu o tekst legendy przetłumaczony na sześć języków. Określanie podobieństw i różnic w sposobie tworzenia zdań przeczących między różnymi językami.
5. **Abstract (in English)**
6. **Bibliografia**
7. **Załączniki:**
 - A) Materiały do powielania do Części I.
Tekst legendy w języku polskim w formie przedstawienia przetłumaczony na sześć języków: rosyjski, czeski, słowacki, angielski, francuski i arabski.
 - B) Materiały do powielania do Części II i III
Tekst legendy w języku polskim w formie narracyjnej przetłumaczony na sześć języków: rosyjski, czeski, słowacki, angielski, francuski i arabski.

Wstęp

Projekt *Janua Linguarum* (Brama do Języków), w ramach którego powstały prezentowane w tej broszurze materiały dydaktyczne był początkowo realizowany (tj. od 2000 roku) w *Centrum Języków Nowożytnych* Rady Europy w Grazu. Projekt ten uzyskał akceptację i dofinansowanie Komisji Unii Europejskiej, dzięki czemu jest on obecnie także kontynuowany i realizowany w ramach programu *Socrates – JaLing Comenius (95040-CP-1-2001-DE-COMENIUS-C21)*. W programie *JaLing* uczestniczą oprócz 8 zagranicznych partnerów (Austria, Czechy, Francja, Hiszpania, Niemcy, Portugalia, Słowenia Węgry) partnerzy polscy: dwa uniwersyteckie kolegia kształcące nauczycieli języków obcych (angielskie i francuskie) z *Centrum Kształcenia Nauczycieli Języków Obcych i Edukacji Europejskiej Uniwersytetu Warszawskiego*. Celem projektu jest wdrożenie do programów przedszkolnych, szkolnych i uniwersyteckich modułu, który można najogólniej zdefiniować jako „*Uwrażliwianie dzieci i młodzieży na inne języki i kultury*”.

Próba odpowiedzi na pytanie dlaczego powstają projekty o tej tematyce wiąże się z problemem bardziej ogólnym i dotyczy całkiem nowych zadań edukacyjnych szkolnictwa wychodzących na przeciw takim procesom współczesnego świata jak powszechnie obserwowane migracje, globalizacja, a w Europie integracja europejska, które czynią współczesne społeczeństwa w coraz to większym stopniu wielojęzycznymi i wielokulturowymi.

W praktyce coraz większy kontakt dzieci i młodzieży nie tylko z tzw. językami obcymi, ale także z językami o różnym statusie (włączając języki mniejszości narodowych, języki imigrantów i języki regionalne) jest prawdziwym wyzwaniem dla szkolnictwa na wszystkich poziomach edukacyjnych, od którego oczekuje się dzisiaj także rozwijania pozytywnego stosunku do innych języków i kultur w celu wychowania demokratycznego społeczeństwa. Nie budzi chyba dzisiaj niczyjej wątpliwości stwierdzenie, iż wykształcenie u dzieci i młodzieży w skali globalnej głębokiej tolerancji i prawdziwego szacunku dla innych narodowości i kultur mogłoby w przyszłości skuteczniej zapobiegać nacjonalizmom, waśniom rasowym i religijnym, które tak bardzo wstrząsają dzisiejszym światem.

W związku z tą sytuacją zmieniły się też cele edukacji językowej, które zostały na nowo określone w dokumencie Rady Europy ‘*Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment*’, który został ostatnio wydany także w języku polskim¹. Ważną tezę tego dokumentu jest stwierdzenie, iż na kompetencję komunikacyjną uczących się składają się nie tylko osiągnięte przez nich sprawności i umiejętności językowe (na różnych poziomach zaawansowania) w jednym lub różnych językach, ale także ich kompetencja różnorodna, która powinna być systematycznie rozwijana.

Zaprezentowane w tej broszurze, specjalnie przygotowane w tym celu, materiały dydaktyczne stawiają sobie za zadanie zaznajomienie uczniów i studentów z różnymi językami bez ich nauczania. Oczekuje się, że ten sposób promowania (w szkołach i w uniwersytetach) językowego i kulturowego pluralizmu zaowocuje nie tylko rozwinięciem kompetencji komunikacyjnej uczniów i studentów, ale także wyrobieniem w uczących się pozytywnego stosunku do innych języków i kultur, zmotywuje ich bardziej do uczenia się języków obcych i pomoże w rozwijaniu umiejętności meta-lingwistycznych, które będą mogli wykorzystać ucząc się języków obcych w szkole, w uniwersytecie i poza nimi. Istotnym aspektem materiału jest uczenie „otwartości i tolerancji wobec innych kultur” (MEN 1999:18). Biorąc udział w ćwiczeniach uczniowie i studenci zdobędą i poszerzą swoją wiedzę o różnych językach, ich pochodzeniu i strukturze, rozwiną umiejętność ich rozpoznawania, zdobędą wiedzę o różnorodności zapisu językowego i miejmy nadzieję wyrobią w sobie pozytywny stosunek do odrębności kulturowej i językowej.

¹ „Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie”, Rada Europy, 2003 CODN.

W programie uczestniczą nauczyciele z *Uniwersyteckiego Kolegium Kształcenia Nauczycieli Języka Angielskiego z Centrum Kształcenia Nauczycieli Języków Obcych i Edukacji Europejskiej UW*, ze szkoły podstawowej im. Marii Dąbrowskiej w Komorowie (która jako pierwsza w Polsce w roku szkolnym 2001/2002 wdrażała treści programu *JaLing*) oraz nauczyciele ze Społecznej Szkoły Podstawowej im. św. Teresy od Dzieciątka Jezus, Klubu Inteligencji Katolickiej w Podkowie Leśnej. Cały zespół jest głęboko przekonany że promocja i rozwijanie programu *JaLing* pomoże przygotować dzieci i młodzież w Polsce do życia w wielojęzycznym i wielo-kulturowym społeczeństwie.

Jest to już czwarta broszura z materiałami dydaktycznymi przygotowana przez uczestników programu *JaLing*. Różni się od poprzednich tym, że po raz pierwszy jest adresowana nie tylko do uczniów klas 1-3 szkoły podstawowej (w części I tego materiału), tak jak trzy poprzednie broszury². *Legenda o Orle Białym*, nazywana *legendą o Lechu Czechu i Rusie* w części II adresowana jest do uczniów starszych, natomiast w części III do studentów kolegiów językowych kształcących nauczycieli. Autorki tej broszury wychodzą więc na przeciw nowym celom edukacji językowej, promując rozwijanie kompetencji różnojęzycznej, w tym przypadku na kilku poziomach edukacyjnych.

Część I oparta jest na wersji legendy w formie przedstawienia, przetłumaczonej na sześć języków i została opracowana z myślą o uczniach klas 1, 2 i 3 szkoły podstawowej, może być jednak wykorzystywana w pracy ze starszymi uczniami. Proponowany zestaw ćwiczeń stanowi blok tematyczny i może być stosowany w całości podczas kilku kolejnych lekcji. Może być też użyty w dwóch częściach np. w drugiej i w trzeciej klasie.

Część II i III materiału oparta jest na wersji legendy w formie narracyjnej, także przetłumaczonej na 6 języków

Część II zawiera materiały dydaktyczne przeznaczone dla uczniów klas 4-6 szkoły podstawowej, oraz opcje ćwiczeń dla uczniów klas gimnazjalnych.

Część III została opracowana z myślą o studentach kolegiów językowych kształcących nauczycieli języków obcych i może być wykorzystywana na zajęciach z językoznawstwa, gramatyki lub języka praktycznego.

dr Anna Murkowska
Koordynator programu *Jaling Comenius*
w *Uniwersyteckim Kolegium Kształcenia Nauczycieli Języka Angielskiego*

Warszawa, 4 maja 2004

² Patrz : Gajek, E., Kurowska, E., Murkowska, A., Szpotowicz, M., Walewska, A. 2002 „*Rodzaje Pisma*”, Warszawa; Gajek, E., Kurowska, E., Murkowska, A., Szpotowicz, M., Walewska, A. 2002 „*Mowa Zwierząt w Językach Ludzi*” Warszawa; Gajek, E., Walewska, A., 2003 „*Bajki: Czerwony Kapturek*”, Warszawa.

Część I:

Materiały dydaktyczne dla uczniów szkoły podstawowej dla klas 1, 2 i 3, przygotowane w oparciu o tekst legendy w formie przedstawienia autorstwa Elżbiety Gajek, przetłumaczony na 6 języków (rosyjski, czeski, słowacki, angielski, francuski i arabski). Ćwiczenia autorstwa Elżbiety Gajek.

1.1 Lekcja z inscenizacją legendy

Cel ogólny programu *JaLing* tj. uwrażliwienie uczniów na inne języki i kultury znajduje rozwinięcie w opisanym poniżej ćwiczeniu. Przedstawiony materiał jest próbą zapoznania i zainteresowania dzieci legendą opisującą powstanie państwa polskiego i odnoszącą się do symboli narodowych. Dzieci poznają pojęcia plemienia, narodu, godła. W obszarze poznawczym wprowadzone jest pojęcie wspólnych korzeni kulturowych i językowych narodów słowiańskich. Proponowane ćwiczenia realizują program edukacji ogólnej, środowiskowej i plastycznej zawarty w dokumencie Ministerstwa Oświaty - Podstawa Programowa.

Podczas wykonywania ćwiczeń uczniowie kształcą następujące umiejętności: postrzegania, klasyfikowania, rozróżniania i wnioskowania.

Dobór materiału oraz sposób prowadzenia ćwiczeń mogą wpływać na budowanie pozytywnego stosunku do innych kultur oraz na kształtowanie postawy poszukiwania wartości uniwersalnych i wspólnych w kulturach bliskich sobie jakimi są kultury słowiańskie. Forma inscenizacji została wybrana, aby zapewnić dzieciom naukę przez zabawę. Podczas odgrywania ról mają możliwość utożsamiania się z plemieniem lub narodem, który właśnie odgrywają.

Po każdym ćwiczeniu lub kilku ćwiczeniach o tym samym temacie, zarówno nauczyciel jak i uczniowie dokonują ewaluacji wykonanych zadań. Nauczyciel wypełnia ankietę ewaluacyjną. Uczniowie dokonują ewaluacji w formie zabawy, wykorzystując zaadaptowaną do potrzeb programu *JaLing* metodę ewaluacji znana jako „tarcza strzelecka”.

W metodzie „tarcza strzelecka” dzieci widzą kilka stylizowanych tarcz strzeleckich skalowanych od 1 do 6 (patrz załącznik 1) np. tarcza w kształcie ognia – kaganka oświaty (korony) oznacza wiedzę. Tarcza w kształcie serca (gwiazdy) oznacza uczucia, przyjemne emocje, zabawę. Tarcza w kształcie sowy oznacza mądrość myślenie, dociekanie. W celu uniknięcia elementu agresji związanego ze strzelaniem będą one nazywane „tarczami wartości”. Dzieci oceniają ćwiczenia w skali od 1 - najniższa ocena do 6 - najwyższa ocena, rysując kółeczka na tarczach, albo przyklejając na tarczy stwierdzenia wybrane z listy umieszczonej po każdym ćwiczeniu lub grupie ćwiczeń tematycznych. Jeżeli podczas lekcji zostaną spontanicznie wprowadzone dodatkowe elementy ważne dla realizacji celów programu, to nauczyciel powinien zasugerować dzieciom odpowiednie stwierdzenia ewaluacyjne oraz opisać je w swoim arkuszu ewaluacyjnym. Należy także zachęcać dzieci do werbalnego formułowania swoich opinii i pisania ich na planszy obok tarczy oraz rysowania strzałek do odpowiedniego miejsca na tarczy lub samodzielnego wpisywania opinii na kartkach i przyklejania ich w odpowiednich miejscach tarczy.

Ćwiczenia opracowane są na podstawie legendy o Orle Białym, która znana jest także jako Legenda o Lechu, Czechu i Rusie.

Ćwiczenie składa się z następujących części:

- a) charakterystyka ćwiczenia;
- b) szczegółowy opis czynności nauczyciela i uczniów;
- c) materiał do powielania (tekst **legendy w języku polskim w formie przedstawienia** i karty pracy ucznia z przydziałem ról);
- d) arkusz ewaluacji dla ucznia;
- e) arkusz ewaluacji dla nauczyciela;
- f) tarcze ewaluacyjne.

Wyniki swojej pracy dzieci gromadzą w portfolio zwanym Językoteką.

SCENARIUSZ LEKCJI

Główne cele:

Celem lekcji jest poznanie legendy polskiej oraz znaczenia treści i symboli w niej zawartych, uwrażliwienie na znaczenie symboli innych narodów oraz pokazanie niestosowności reagowania według stereotypów.

Pomoce dydaktyczne

- Tekst legendy w formie scenopisu.
- Kostiumy;
- Fotografia ptaka - orla białego, jego opis i nagranie głosu;
- Godło państwowe.
- Mapa Europy.

Podział na grupy:

Uczniowie pracują najpierw całą klasą, a potem w grupach pięcioosobowych.

Czas trwania: ćwiczenia: 40 minut

OPIS ĆWICZENIA

Wprowadzenie:

- Nauczyciel informuje uczniów o tym, że będą zajmować się legendą o orle białym. Dzieci rozmawiają o ptaku oraz o symbolu narodowym.
- W zależności od zainteresowania uczniów nauczyciel może w formie opowiadania odpowiednim do wieku dzieci podać informacje encyklopedyczne o orle symbolu i orle –ptaku.
- Nauczyciel pyta uczniów o znane im legendy. Wprowadza rozróżnienie pomiędzy legendą i bajką i baśnią.

Ćwiczenie:

- Nauczyciel wiesza na tablicy obrazki przedstawiające Lecha Czecha i Rusa oraz fotografię orla.
- Uczniowie w grupach pięcioosobowych losują role z zestawu do powielenia.
- Nauczyciel rozdaje tekst. Dzieci podpisują kartki z tekstem, następnie czytają cicho, odnajdują swoje role oraz zakreślają teksty, które będą mówić.
- Wybrane przez nauczyciela dzieci – jedno z każdej grupy – czytają głośno tekst z podziałem na role.
- Uczniowie pracują w grupach ćwicząc czytając tekst z podziałem na role.
- Każda z grup przedstawia inscenizację w której bierze udział cztery grupy – jedna to osoby mówiące tekst a trzy w charakterze statystów tworzą drużyny Lecha, Czecha i Rusa. Pozostałe dzieci stanowią widownię. Po przedstawieniu, w zależności od wielkości klasy nauczyciel zmienia drużyny tak, aby każde dziecko było chociaż raz w każdej z drużyn Lecha, Czecha i Rusa. Celem zamian jest przeciwdziałanie negatywnym stereotypom, które dzieci mogły już poznać wcześniej. Jeżeli wystąpi problem pogardliwych reakcji wobec innych narodów, to nauczyciel nie powinien komentować

negatywnych reakcji, jedynie powiedzieć: „Za chwilę Ty też będziesz Pepikiem i Ruskim.”

Informacje ogólne o orle (źródło Encyklopedia Internetowa WIEM)

Orzeł, w heraldyce znak herbowy wielu narodów i państw. Orzeł bywa jedno- lub dwugłowy, najczęściej ze skrzydłami rozpostartymi do lotu, rzadziej siedzący. Istotną różnicę stanowi kształt skrzydeł, ogona, zwrot głowy, kolor języka, dzioba, szponów, umieszczone znaki szczególne.

Orzeł był symbolem cesarstwa rzymskiego (Rzym starożytny), potem także (z czasem dwugłowy) cesarstwa bizantyjskiego. W końcu XII w. pojawił się na pieczęciach cesarzy niemieckich (cesarstwo rzymskie narodu niemieckiego). Od XIV-XV w. godłem cesarstwa stał się przejęty z Bizancjum orzeł dwugłowy, przyswojony później przez cesarstwo austriackie.

Godłem królestwa Niemiec stał się orzeł jednogłowy, który przeszedł w różnych formach do państw Rzeszy Niemieckiej i stał się godłem utworzonego w 1871 cesarstwa niemieckiego. Czarnego orła dwugłowego przyjęło jako swój herb w XV w. Wielkie Księstwo Moskiewskie, później cesarstwo rosyjskie. Orła w herbie miała też Serbia i Jugosławia, mają go USA, Meksyk i in. państwa.

Orzeł jako godło państwowe Polski

Orzeł jest godłem państwowym Polski. W XII w. występował na monetach książąt piastowskich. W XIII w. biały orzeł na czerwonym polu znany był jako herb ziemi krakowskiej. Pod wpływem wzorów zachodnich jako herb przyjęli go **Piastowie**. Od koronacji **Przemysława II** (1295) stał się godłem państwa.

Wizerunek orła polskiego ulegał różnym zmianom w zależności od pojęć artystycznych epoki. Do najważniejszych etapów rozwojowych wyobrażenia orła zaliczyć należy: okres dzielnicowy, monarchia **Kazimierza Wielkiego**, XVI w., **Księstwo Warszawskie** i **Królestwo Polskie** oraz II Rzeczpospolita (od 1927). Obecną postać orła polskiego ukształtowano w 1927.

Orzeł bielik

Orzeł bielik, bielik, birkut (*Haliaëtus albicilla*), ptak z rodziny **jastrzębiowatych**. Zasięgiem swojego występowania obejmuje zachodnią Grenlandię, Islandię, środkową i wschodnią Europę, Azję Mniejszą i Środkową. Zamieszkuje rozległe stare drzewostany w pobliżu dużych zbiorników wodnych oraz strome wybrzeża morskie.

Osiąga 95 cm długości, 250 cm rozpiętości skrzydeł oraz wagę do 6 kg. Samica jest większa od samca. Ubarwienie obu płci jednakowe: głowa i szyja beżowe, potężny dziób żółty, grzbiet, skrzydła i brzuch ciemnobrunatne, ogon biały, klinowaty, skok nóg żółty, palce zakończone szponami. Rzadko spotykane są odmiany bardzo jasne - płowobeżowe. Poluje głównie na ryby, ptactwo wodne, zające, młode sarny, chętnie i często odżywia się również padliną.

Gnieździ się w koronach wysokich drzew, na półkach skalnych lub wprost na ziemię na małych wysepkach pozbawionych naziemnych drapieżników. Wyprowadza 1 lęg w roku. W zniesieniu 2 jaja, które wysiadują oboje rodzice przez ok. 35 dni. Pisklęta przebywają w gnieździe ok. 70 dni. Dojrzałość płciową osiągają w wieku 5 lat. W Polsce gnieździ się nielicznie na północy kraju. Ochronie podlega nie tylko sam gatunek, ale również jego stanowiska lęgowe. Jest herbowym ptakiem Polski. Niedawno reintrodukowany w Wielkiej Brytanii.

Material do powielenia

Lech	Czech	Rus
Narrator 1	Narrator 2	Orzeł
Lech	Czech	Rus
Narrator 1	Narrator 2	Orzeł
Lech	Czech	Rus
Narrator 1	Narrator 2	Orzeł
Lech	Czech	Rus
Narrator 1	Narrator 2	Orzeł
Lech	Czech	Rus
Narrator 1	Narrator 2	Orzeł

Arkusz ewaluacji

Legenda o Orle Białym.

Nazwisko nauczyciela

Dla moich uczniów to ćwiczenie było (te ćwiczenia były):

Interesujące	-2	-1	0	1	2
Jasne	-2	-1	0	1	2
Dostosowane do wieku dzieci	-2	-1	0	1	2
Udane	-2	-1	0	1	2
Czas trwania ćwiczenia	-2	-1	0	1	2

Komentarze:

1. Trudności:
2. Spontaniczny udział uczniów:
3. Zmiany wprowadzone w ćwiczeniu (w stosunku do zaleceń broszury):
4. Moje sugestie:

Data

Pomoce ewaluacyjne

Przeczytaj zdania, w poniższych tabelach. Spróbuj samodzielnie odpowiedzieć na pytania ponad tabelami. Jeśli chcesz wpisać swoją opinię o ćwiczeniu, to wpisz ją w pustej kratce tabeli. Wytnij kratki ze zdaniami (wydrukowanymi lub wpisanymi samodzielnie), które chciałbyś/chciałybyś przykleić na tarczach wartości, a następnie umieść je na odpowiedniej tarczy wartości określając jak ważne jest dla Ciebie to stwierdzenie (6 to jest najwyższa ocena, a 1 to najniższa).

Tarcza wartości w kształcie ognia.

Ile nauczyłem/nauczyłam się podczas wykonywania zadań?

Wiem, trzy narody Polacy, Czesi i Rosjanie należą do tej samej rodziny narodów.	Wiem jak wygląda ptak – orzeł	Poznałam legendę o pochodzeniu godła polskiego.	Nauczyłem/ nauczyłam się.

Tarcza wartości w kształcie serca.

Jakie przeżycia odczuwałem odczuwałam podczas wykonywania ćwiczenia?

Lubię brać udział w przedstawieniu.	Z przyjemnością byłem/byłam w drużynie Lecha.	Podobało mi się naśladowanie jazdy konnej.	Nie jest miło być w drużynie, z której inni się bezpodstawnie śmieją.
Orzeł na godle jest ładniejszy od orła – ptaka.	Najbardziej podobała mi się rola orła.		

Tarcza wartości w kształcie sowy

Co myślałem/myślałam w podczas wykonywania ćwiczenia?

Nie będę się nigdy śmiać z innych drużyn.	Po tej lekcji będę szukać informacji o znakach i symbolach innych narodów.	Orzeł z godła nie jest wcale podobny do orła ptaka.	Bardzo zdziwiłem/ zdziwiłam się, że orzeł biały wcale nie jest cały biały.

Tarcza w kształcie serca

Tarcza w kształcie ognia

Tarcza w kształcie sowy

Rysunek orła bielika siedzącego na skale (źródło – encyklopedia internetowa WIEM)

Ćwiczenie 1.2

Ćwiczenie z użyciem tekstów legendy w różnych językach w formie przedstawienia

Główne cele:

- Budowanie zainteresowania tekstem obcojęzycznym, bez uczenia się języka.
- Uwrażliwienie na literaturę.
- Przygotowanie uczniów do następnych ćwiczeń.

Pomoce dydaktyczne

- Legenda w postaci przedstawienia w różnych językach.

Podział na grupy:

Uczniowie pracują w parach lub grupach czteroosobowych.

Czas trwania ćwiczenia: 40 minut

OPIS ĆWICZENIA

Wprowadzenie:

- Nauczyciel informuje uczniów o tym, że teraz będą oglądać teksty które są tłumaczeniem przedstawienia, które odgrywali na różne języki.
- Mówi, iż zadanie będzie polegało na odnalezieniu wskazanych słów lub wyrażeń w tekście obcojęzycznym.

Ćwiczenie:

- Nauczyciel rozdaje karty pracy.
- Dzieci czytają a raczej oglądają tekst dramy.
- Dzieci wpisują słowa lub wyrażenia do karty pracy.

UWAGA! Należy zwrócić uwagę dzieci na staroangielską formę pożegnania, nie używaną w potocznej angielszczyźnie.

Jeżeli zdaniem nauczyciela przepisanie kilku słów byłoby dla dzieci zbyt trudne, można skopiować arkusz odpowiedzi i pociąć małe kartki, tak aby dzieci wkleiły kartki do tabel.

KARTA PRACY

1. Wpisz do tabeli początek zdania, którym narrator rozpoczyna przedstawienie oraz język

Język	Pierwsze zdanie tekstu

2. Jakim słowem bracia potwierdzają swoją decyzję? Wpisz to słowo w różnych językach do tabeli

Język	Dobrze

3. Jakimi słowami bracia żegnają się? Wpisz je do tabeli.

Język	Pożegnanie

Dodać arabski?

Arkusz odpowiedzi

1. Wpisz do tabeli początek zdania, którym narrator rozpoczyna przedstawienie oraz język

Język	Pierwsze zdanie tekstu
angielski	Once upon a time, in a beautiful country
francuski	Il était une fois, dans une contrée admirable
polski	Dawno, dawno temu w pięknej krainie
rosyjski	Много, много лет тому назад в прекрасном крае

2. Jakim słowem bracia potwierdzają swoją decyzję? Wpisz to słowo w różnych językach do tabeli

Język	Dobrze
angielski	All right
francuski	Parfait
polski	Dobrze
rosyjski	Хорошо

3. Jakimi słowami bracia żegnają się? Wpisz je do tabeli.

Język	Pożegnanie
angielski	Fare thee well, brother
francuski	Adieu mon frère
polski	Żegnaj bracie
rosyjski	Прощай, брат

Część II

Materiały dydaktyczne dla klas 4-6 szkoły podstawowej, oraz opcje ćwiczeń dla klas gimnazjalnych przygotowane w oparciu o tekst legendy w formie narracyjnej autorstwa A. Murkowskiej i A. Walewskiej przetłumaczony na sześć języków (rosyjski, czeski, słowacki, angielski, francuski i arabski). Ćwiczenia autorstwa Anny Walewskiej.

Ćwiczenie 2.1

Popatrz na tekst legendy w sześciu językach i zdecyduj, czy imiona trzech braci wyglądają tak samo.

Zapisz imiona trzech braci w następujących językach :

Polski

Angielski

Rosyjski

Czeski

Ćwiczenie 2.2

Pracuj w parze z kolegą. Przeczytajcie podane zdanie w czterech językach.

Polski

Mężczyźni zajmowali się polowaniem i łowieniem ryb, kobiety zbieraniem jagód i ziół, przygotowywaniem strawy i wychowywaniem potomstwa.

Rosyjski

Мужчины занимались охотой и рыбной ловлей, женщины – собиранием ягод и трав, приготовлением пищи и воспитанием потомства.

Angielski

Men were busy hunting and fishing, while women picked berries and herbs, prepared food and took care of the children.

Słowacki

.....

a) Policzcie słowa w zdaniach.

Niżej wpiszcie odpowiedzi.

Polski słów

Rosyjski słów

Angielskisłów

Słowackisłów

Zastanów się!

*Czy widzisz podobieństwo w pisowni niektórych wyrazów w każdym z tych języków?
Porozmawiaj o tym z nauczycielem.*

b) Spójrzcie na te same zdania raz jeszcze. Zdecydujcie, czym zajmowali się mężczyźni, czym kobiety, a czym całe rodziny.

Mężczyźni:.....

.....

Kobiety:.....

.....

Całorodziny:

Zastanów się!

Co w tamtych czasach robiły dzieci?

.....

Ćwiczenie 2.3

a) Popatrz na nazwy czynności w 6 językach. Zdecyduj, z którego języka pochodzą.

Polowaniem, łowieniem ryb, zbieraniem jagód i ziół, przygotowywaniem stawy i wychowywaniem potomstwa.

Охотой, рыбной ловлей, собиранием ягод и трав, приготовлением пищи, воспитанием потомства.

Hunting, fishing, picked berries and herbs, prepared food, took care of the children.

.....

b) Czym różnią się poszczególne słowa?

c) W czym są do siebie podobne?

d) W którym języku słowa *polowanie*, *łowienie ryb* są najdłuższe, a w którym najkrótsze?

e) Jak według ciebie należy wymawiać te słowa? Powiedz je głośno koledze.

fishing

łowienie ryb

рыбной ловлей

.....słowacki.....

.....czeski.....

pêcher les poissons

Ćwiczenie 2.4

Na mapie Europy znajdź następujące kraje :

Polska, Czechy, Słowacja, Francja, Rosja i Wielka Brytania.

Jaki kraj jest największy a jaki najmniejszy ?

Ćwiczenie 2.5

Na kartce narysuj różę wiatrów. Wybierz wersję legendy w jednym z podanych języków. Spróbuj wypisać nazwy stron świata w tym języku.

Ćwiczenie 2.6

Pracuj w domu z encyklopedią, atlasem czy internetem. Podaj godła narodowe następujących państw :

Polska

Czechy

Słowacja

Francja

Wielka Brytania

Rosja

Poproś o pomoc rodziców lub starsze rodzeństwo.

Zastanów się !

Jak powstają godła narodowe, herby miast czy wiosek ?

Jak powstają imiona. Czy tak samo jak nazwy państw ?

Część III

Materiały dydaktyczne dla studentów kolegów językowych kształcących nauczycieli języków obcych (na zajęcia z językoznawstwa i gramatyk/ języka praktycznego), przygotowane w oparciu o tekst legendy w formie narracyjnej autorstwa Anny Murkowskiej i Anny Walewskiej, przetłumaczony na sześć języków (rosyjski, czeski, słowacki, angielski, francuski i arabski.) Ćwiczenia autorstwa Anny Murkowskiej.

Ćwiczenia 3.1., 3.2, 3.3 z językoznawstwa i gramatyki/języka praktycznego, przygotowane w oparciu o tekst legendy w formie narracyjnej

Cel ogólny programu *JaLing* tj. uwrażliwienie studentów na inne języki i kultury znajduje rozwinięcie w opisanych poniżej ćwiczeniach. Przedstawiony materiał jest próbą zapoznania i zainteresowania studentów legendą opisującą powstanie państwa polskiego i odnoszącą się do symboli narodowych. W obszarze poznawczym wprowadzone jest pojęcie wspólnych korzeni kulturowych i językowych narodów słowiańskich., ich historia na szerszym tle migracji pierwszych plemion osiedlających się w Europie. Tekst legendy przetłumaczony na 6 języków, stanowi także punkt wyjścia do poznawania różnych alfabetów używanych na świecie, klasyfikacji języków ze względu na ich pokrewieństwo, a także porównywania wybranych struktur gramatycznych w odniesieniu do języka nauczanego. Proponowane ćwiczenia realizują program kolegów językowych kształcących nauczycieli języków obcych w Polsce w zakresie językoznawstwa i gramatyki/języka praktycznego.

Podczas wykonywania ćwiczeń studenci rozwijają umiejętności: postrzegania, klasyfikowania, rozróżniania i wnioskowania.

Dobór materiału oraz sposób prowadzenia ćwiczeń mogą wpływać na budowanie pozytywnego stosunku do innych kultur oraz na kształtowanie postawy poszukiwania wartości uniwersalnych i wspólnych w kulturach bliskich sobie jakimi są kultury słowiańskie oraz tych bardziej odległych.

Poszczególne ćwiczenia składają się z następujących części:

- a) charakterystyka ćwiczenia;
- b) szczegółowy opis czynności nauczyciela i studentów;
- c) materiał do powielania (wybrane fragmenty tekst legendy w formie narracyjnej w różnych językach i karta pracy);
- d) arkusz odpowiedzi;
- e) arkusz ewaluacji dla studenta;(jeden rodzaj dla wszystkich trzech ćwiczeń)
- f) arkusz ewaluacji dla nauczyciela;(jeden rodzaj dla wszystkich trzech ćwiczeń)

Ćwiczenie 3.1

Historia pisanie/systemy pisanie/alfabetyczne systemy pisanie.

Poznanie różnych alfabetów, ich nazw oraz określanie podobieństw i różnic między nimi w oparciu o tekst legendy w różnych językach

History of writing/Types of writing systems/alphabetic systems of writing

SCENARIUSZ ZAJĘĆ

Główne cele:

Zajęcia w oparciu o fragmenty tekstów polskiej historycznej legendy o początkach państwowości polskiej, przetłumaczonej na sześć języków mają na celu poznanie różnych rodzajów pisma nazywanego pismem alfabetycznym używanych w Europie i Azji Mniejszej oraz wprowadzenie ich nazw. Mają także na celu obudzenie zainteresowania historią pisanie, jej związkiem z początkami dzisiejszej cywilizacji, jak również docenieniem ogromnego wkładu, który poszczególne narody i cywilizacje wniosły w jej rozwój.

- Materiał do powielania: fragmenty tekstu legendy w siedmiu językach: polskim, rosyjskim, słowackim, czeskim, angielskim, francuskim i arabskim
- Mapa Europy lub/i świata

Podział na grupy: Studenci pracują parach.

Czas trwania zajęć: 2 razy po 45 minut

O P I S Z A J Ę Ć

Wprowadzenie:

- w czasie realizacji tego ćwiczenia studenci uczą się rozpoznawania różnych rodzajów pisma alfabetycznego oraz poznają ich nazwy
- Nauczyciel rozdaje kartki z tymi samymi fragmentami legendy w siedmiu różnych językach

Zajęcia:

- Studenci analizują te same fragmenty legendy w siedmiu różnych językach i łączą w jedną grupę te teksty, które pisane są podobnym rodzajem pisma. Określają nazwę rodzaju pisma.
- Studenci wskazują na różnice występujące w alfabetach między poszczególnymi językami w tej grupie.
- Studenci wskazują na te fragmenty legendy, które pisane są całkowicie innymi rodzajami pisma. Próbuje określić nazwy w tej grupie tekstów.
- Grupy porównują wyniki wykonanego zadania między sobą. Jeżeli zachodzi potrzeba, zwracają się o pomoc do nauczyciela.
- Studenci nazywają języki z fragmentów legendy i określają rodzaj pisma, który jest używany w poszczególnych językach.
- Studenci dyskutują na temat innych, różnych od tych, które analizowali w przedstawionych im fragmentach tekstów legendy rodzajach pisma: hieroglifach i piśmie chińskim

Synteza – wnioski:

- Języki polski, czeski, słowacki, angielski i francuski używają **alfabetu łacińskiego (Roman)**, który powstał i rozwinął się na bazie klasycznej greki i alfabetu etruskiego. Litery w tych językach różnią się między sobą znakami diakrytycznymi (**diacritical marks**), które wskazują na indywidualne cechy danego języka. Język. rosyjski, podobnie jak niektóre inne języki słowiańskie, używa alfabetu zwanego **cyrylicą (cyrillic alphabet)**, który pochodzi bezpośrednio od alfabetu greckiego (nazwa wywodzi się od św. Cyryla, który przyniósł chrześcijaństwo Słowianom). Są to języki, których system pisania nazywany jest systemem alfabetycznym (tzn. każda litera reprezentuje zasadniczo jeden dźwięk), chociaż np. w języku angielskim, mamy także do czynienia z sytuacją, kiedy dwie litery razem odpowiadają pojedynczemu dźwiękowi.
- Język arabski, który należy do grupy języków semickich (Semitic)³ posługuje się **alfabetem arabskim**. W językach semickich, które są zazwyczaj klasyfikowane jako języki alfabetyczne, tylko niektóre dźwięki są reprezentowane przez odpowiadające im litery. Alfabety te nazywane są często spółgłoskowymi, ponieważ języki te w pisowni używają jedynie spółgłosek, a samogłoski można wydedukować z kontekstu. Tak więc każda litera spółgłoskowa reprezentuje nie tylko dźwięk spółgłoskowy, ale także następującą po nim samogłoskę. Istnieje także wiele słów w arabskim z tą samą spółgłoską, ale inną samogłoską.⁴
- **Hieroglify (hieroglyphs:sacred carvings)** początkowo pismo obrazkowe (**pictographs**), z czasem reprezentowały brzmienie wyrazów, które symbolizowały.
- **Pismo chińskie (Chinese writing)**, każdy znak odnosi się do poszczególnego słowa lub morfemu. (**logographs: each character represents an individual word or morpheme**)
- Po wykonaniu ćwiczenia studenci wiedzą, że istnieją różne rodzaje pisma alfabetycznego (alfabet łaciński/cyrylica/alfabet arabski). Chociaż punktem wyjścia jest poznanie jedynie niektórych alfabetycznych systemów pisania, studenci są przygotowani do uczenia się historii pisania i innych niż alfabetyczny systemów pisania.

³ Języki semickie należą do hamito-semickiej (Hamito-Semitic) rodziny języków nazywanej także rodziną języków afro-azjatyckich (Afro-Asiatic). W Europie należy do nich między innymi język maltański.

⁴ Patrz: Crystal, D., 1994 *The Cambridge Encyclopedia of Language*, CUP, Section V, 33; Millward, C.M., 1989 *A Biography of the English Language*, Holt, Rinehart & Winston, Inc., Chapter 3; Fromkin, V., Rodman, R., 1988 *An Introduction to Language*, Holt, Rinehart & Winston, Inc. Chapter 9.

MATERIAŁ DO POWIELENIA

1. Dawno, dawno temu, jak głosi legenda, plemiona wędrujące z dalekiej Azji, mając już dość koczowniczego życia i ciągłego wojowania osiedliły się w pięknej krainie, w sercu Europy. Plemiona te żyły obok siebie w zgodzie i dostatku, początkowo w jednej wielkiej osadzie, potem w wielu graniczących ze sobą, czerpiąc z obfitości otaczających ich ogromnych lasów, rzek i jezior. Mężczyźni zajmowali się polowaniem i łowieniem ryb, kobiety zbieraniem jagód i ziół, przygotowywaniem strawy i wychowywaniem potomstwa. Z czasem zaczęto także uprawiać ziemię i hodować zwierzęta: krowy, owce, kozy, woły i konie; wycinano też gęste krzewy, wyrąbywano potężne dęby i buki, świerki i sosny otaczające osady, bo zaczynało brakować miejsca.

2. Много, много лет тому назад, как гласит легенда, племена, пришедшие из далёкой Азии, которым уже надоела кочевая жизнь и постоянные войны, оселились в прекрасном крае в самом сердце Европы. Племена эти жили рядом друг с другом в согласии и достатке, сначала в одном большом поселении, а затем во многих, граничащих друг с другом поселениях, пользуясь изобилием окружающих их огромных лесов, рек и озёр. Мужчины занимались охотой и рыбной ловлей, женщины – сбори́ем ягод и трав, приготовлением пищи и воспитанием потомства. Со временем поселенцы начали также возделывать землю и разводить скот: коров, овец, коз, волов и коней; вырывали густой кустарник, вырубали могучие дубы и буки, ели и сосны, которые окружали поселения, поскольку начинало не хватать места.

3. Dávno, před mnoha lety, jak říká legenda, pleмена přicházející z daleké Azie, která měla už dost kočovného života a neustálého boje se osídlila v krásné krajině v srdci Evropy. Tato pleмена žila vedle sebe v míru a blahobytu, na počátku v jedné velké osadě, později v mnohých, se sebou hraničících menších sídlách. Čerpala z hojnosti okolitých hustých lesů, řek a jezer. Muži se zabývali lovem zvířat a ryb, ženy sbíraly plody a byliny, připravovaly potravu a vychovávaly potomky. Postupně začali obdělávat půdu a chovat zvířata: krávy, ovce, kozy, voly a koně; vysekali husté křoví, pokáceli obrovské duby a buky, smrky a sosny v okolí osad, protože měli pro sebe málo místa.

4. Dávno, dávno pred mnohými rokmi, ako hovorí legenda, plemená prichádzajúce z ďalekej Ázie, ktoré už mali dosť kočovného života a neustáleho boja sa osídlili v krásnej krajine v srdci Európy. Tieto kmene žili vedľa seba v mieri a blahobyte, na počiatku spolu v jednej veľkej osade, neskôr v mnohých, so sebou hraničiacich menších sídlach. Čerpali z hojnosti okolitých hustých lesov, riek a jazier. Muži sa zaoberali poľovaním na zvieratá a lovením rýb, ženy zbierali plody a byliny, pripravovali potravu a vychovávali potomkov. Postupne začali obrábať pôdu a chovať zvieratá: kravy, ovce, kozy, voly a kone; vyklčovali husté krovie, vyrúbali obrovské duby a buky, smrky a sosny v okolí osad, pretože mali pre seba málo miesta.

.....

5. Once upon a time, according to the legend, roaming tribes from far away Asia, being tired of nomadic life and constant fighting, settled down in a beautiful country in the heart of Europe. The tribes lived together in peace and prosperity, at first as one big community, later on in a number of neighbouring settlements, taking advantage of the abundance of the surrounding lakes, rivers and primeval forests. Men were busy hunting and fishing, while women picked berries and herbs, prepared food and took care of the children. Later, they started to till the land and breed animals: cows, sheep, goats, oxen and horses; huge oaks and beeches, spruce and pines as well as a thicket of bushes surrounding the settlements were cut down and cleared, because of the shortage of space.

.....

6. Il était une fois, selon la légende, des tribus nomades venant de l'Asie lointaine, ayant assez de mener une vie aventurière et de guerroyer sans cesse, qui s'établirent dans une contrée admirable au coeur de l'Europe. Ces tribus vivaient côte à côte dans la paix et dans l'abondance, d'abord dans une grande colonie, puis dans de nombreux villages avoisinants, puisant dans les richesses des forêts immenses, des rivières et des lacs, qui se trouvaient aux alentours. Les hommes étaient occupés à chasser et à pêcher les poissons, les femmes ramassaient les myrtilles et les herbes, préparaient la nourriture et élevaient leurs progénitures. Avec le temps ils avaient commencé à cultiver la terre et élever le bétail : des vaches, des moutons, des chèvres, des boeufs et des chevaux ; ils coupaient également d'épais arbustes, d'énormes chênes, hêtres, sapins et pins qui entouraient les villages car il risquèrent de manquer de place.

كان يا مكان في قديم الزمان، وكما تقول الأسطورة، أن قبائل مهاجرة قد جاءت من آسيا البعيدة، وبعد أن ضاقت بها المطاف من حياة البداوة والحروب، استقرت في مكان جميل من وسط أوروبا. في البداية عاش الجميع في مكان واحد بعضهم قريباً من البعض الآخر، يجمعهم الوفاق والتعاون في ظل حياة سعيدة، ومن ثم توسعت أراضيهم حيث أصبح لكل منهم مكانه الخاص تحيط به الغابات والأنهار والبحيرات. كان الرجال يقومون بصيد الحيوانات والطيور والأسماك، أما النساء فكان يقمن بجمع الفاكهة والأعشاب من الغابات، ويحضرن الطعام، ويقمن بتربية الأطفال. ومع مرور الوقت أخذوا بإصلاح الأراضي وفلاحتها، وتربية الحيوانات مثل: الأبقار والعجول والأغنام والماعز والخيول. وُلِّقَ الأراضي بدأوا بالتوسع من حولهم بقطع الأشجار الشائكة والأشجار العملاقة مثل البلوط والزان والسرو والصنوبر.

KARTA PRACY

Rozpoznawanie różnych rodzajów pisma

Identifying different writing systems

1. Wytnij fragmenty różnych rodzajów pisma przecinając kartkę wzdłuż linii przerywanych.
2. Przyjrzyj się dokładnie tym samym fragmentom legendy w różnych językach.
3. Wpisz w grupie A w tabeli 1 numery tych fragmentów legendy, w których używane są podobne rodzaje pisma. Określ jego nazwę.
- 3a) Czy w grupie A fragmentów tekstów legendy używane są identyczne litery? Czym się różnią? Czy wiesz jak nazywają się znaki, którymi litery się różnią?
4. Wpisz w grupie B w tabeli 1, numery tych fragmentów legendy, w których używane są różne od poprzednich rodzaje pisma. Określ ich nazwę.

TABELA 1

Fragmenty tekstów legendy	Numer	Rodzaj pisma
A) Numery fragmentów legendy, w których używany jest podobny rodzaj pisma		
B) Numery fragmentów legendy, w których używane są różne od poprzedniego rodzaje pisma		

5. Nazwij języki z fragmentów legendy. W fragmentach legendy. Określ rodzaj pisma, który jest używany w poszczególnych językach. Użyj tabeli poniżej.

TABELA 2

Rodzaj pisma	Język

6. Czy znasz inne języki które używają cyrylicy? Jeżeli tak, to wpisz je do tabeli powyżej.
7. Czy znasz inne języki, które używają alfabetu arabskiego? Jeżeli tak, to wpisz je do tabeli powyżej.
8. .Co wiesz o hieroglifach ? Ogólna dyskusja w całej grupie.
9. Co wiesz o piśmie chińskim? Ogólna dyskusja w całej grupie.

ARKUSZ ODPOWIEDZI

TABELA 1

Fragmenty tekstów legendy		Rodzaj pisma
A) Numery fragmetów legendy, w których używany jest podobny rodzaj pisma	1, 3, 4, 5, 6	alfabet łaciński (Roman)
B) Numery fragmentów legendy, w których używane są różne od poprzedniego rodzaje pisma	2 7	cyrylica (cyrillic alphabet) alfabet arabski

TABELA 2

Rodzaj pisma	Język
alfabet łaciński cyrylica alfabet arabski	polski, czeski, słowacki, angielski, francuski rosyjski arabski

Znaki diakrytyczne ([diacritical marks](#)) , jak np. ę, ł w polskim wskazują na indywidualne cechy danego języka.

Karta pracy

(do pracy indywidualnej w domu)

Podaj polskie nazwy państw Unii Europejskiej, odpowiadające ich nazwom w języku narodowym i nazwę alfabetu używanego w danym kraju

Nazwa kraju w języku narodowym	Nazwa kraju po polsku	Nazwa alfabetu używanego w tym kraju
Belgie/Belgique		
Cesko		
Danmark		
Deutschland		
Ελλάδα		
Eesti		
Eire		
Espana		
France		
Italia		
Κυπρος		
Latvija		
Lietuva		
Luxembourg		
Malta,		
Magyarország		
Nederland		
Osterreich		
Polska		
Slovenija		
Slovensko		
Sverige		
Suomi		
United Kingdom		

ĆWICZENIE 3.2

Indoeuropejska rodzina języków Rodziny języków indoeuropejskich. Poznawanie różnych języków, wyróżnienie pokrewnych grup językowych, poznawanie ich nazw oraz określanie podobieństw i różnic między językami w oparciu o tekst legendy w różnych językach.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ

Główne cele:

Zajęcia mają na celu poznanie, w oparciu o analizę fragmentów tekstu polskiej legendy, przetłumaczonej na sześć języków, indoeuropejskiej rodziny języków. ([Indoeuropean family of languages](#)) oraz grup języków pokrewnych, przede wszystkim w Europie, ale i poza jej granicami. Końcowa faza zajęć powinna doprowadzić do wspólnej próby klasyfikacji języków indoeuropejskich. Drugi ważny cel to zainteresowanie i zwrócenie uwagi studentów na wspólne korzenie językowe i kulturowe Europy, przy jednoczesnej ogromnej różnorodności języków i kultur, które ją tworzą.

Pomoce dydaktyczne

- Powielone fragmenty tekstu legendy w formie narracyjnej przetłumaczone na sześć języków: rosyjski, czeski, słowacki, angielski, francuski i arabski (te same jak w ćwiczeniu 3.1)
- Mapa Europy i mapa świata
- Pusta plansza, na której cała grupa w końcowej fazie zajęć będzie wspólnie tworzyć językową mapę Europy.

Podział na grupy:

Studenci pracują w grupach dwu lub trzyosobowych i w końcowej fazie zajęć w całej grupie

Czas trwania: zajęć: 2 razy po 45 minut

O P I S Z A J Ę Ć

Wprowadzenie:

- w czasie realizacji tych zajęć studenci uczą się rozpoznawać różne języki i dowiadują się jak języki są klasyfikowane ze względu na ich pokrewieństwo
- Nauczyciel rozdaje kartki z tymi samymi fragmentami legendy w siedmiu różnych językach

Ćwiczenie:

- Studenci analizują te same fragmenty legendy w siedmiu różnych językach i łączą w jedną grupę te teksty, w których języki są podobne do siebie.
- Studenci wskazują na te fragmenty legendy, w których języki zdecydowanie różnią się od siebie.
- Studenci z pomocą nauczyciela klasyfikują poszczególne języki, ze względu na ich pokrewieństwo. Grupy porównują wyniki wykonanego zadania między sobą.

- Studenci dyskutują na temat indoeuropejskiej rodziny języków oraz innych znanych im rodzin języków w Europie i poza nią jej granicami..
- Studenci na przygotowanej przez nauczyciela planszy tworzą wspólnie mapę językową Europy.

Synteza – wnioski:

- Języki polski, czeski, słowacki i rosyjski należą do grupy języków słowiańskich (**Slavic**), które są częścią bałtycko-słowiańskiej (**Balto-Slavic**) rodziny języków. Polski, czeski i słowacki należą do grupy języków zachodnio-słowiańskich (**West Slavic**), rosyjski natomiast do grupy języków wschodnio-słowiańskich (**East Slavic**). Angielski należy do grupy języków germańskich (**Germanic**), francuski, do grupy języków romańskich (**Italic**). W Europie oprócz w/w dominującej grupy języków indoeuropejskich, używane są także języki z grupy języków uralsko-altaickich (**Uralo-Altaic**) (np. fiński, estoński i węgierski - grupa języków ugrofińskich i turecki należący do grupy języków altaickich).
- Język arabski nie należy do grupy języków indoeuropejskich. Należy do grupy języków hamito-semickich (**Hamito-Semitic languages**) nazywanych także afro-azjatyckimi (**Afro-Asiatic**). Do grupy języków semickich należy oprócz arabskiego język żydowski (nieużywany w mowie przez prawie dwa tysiące lat, który odrodził się dopiero w wieku XX) (**Hebrew**). Hamitycka rodzina języków to języki północno afrykańskie, do których w Europie należy język maltański.⁵
- Po wykonaniu ćwiczenia studenci wiedzą, że istnieją różne grupy pokrewnych języków na świecie, z dominującą w Europie grupą języków indoeuropejskich. Chociaż punktem wyjścia jest jedynie poznanie rodzin języków i pokrewnych grup językowych, do których należą języki z tekstów legendy przedstawionych w tej broszurze, studenci są przygotowani do poznawania także innych grup języków, którymi mówi się na świecie.

⁵ Patrz: Crystal, D. 1987 *The Cambridge Encyclopedia of Language*. CUP, Section IX; Millward, C.M. 1989 *A Biography of the English Language*, Holt, Rinehart & Winston, Inc., Chapter 4.

KARTA PRACY

Poznanawanie rodzin języków i grup języków pokrewnych

Getting acquainted with major language families of the world and their subfamilies

1. Wytnij fragmenty tych samych tekstów legendy w różnych językach przecinając kartkę wzdłuż linii przerywanych.
2. Przyjrzyj się dokładnie tym samym fragmentom legendy w różnych językach.
3. Wpisz do grupy A w Tabeli 1j, numery tych fragmentów legendy w których języki są do siebie podobne. Określ nazwy języków i jeżeli potrafisz nazwy pokrewnych grup językowych do których te języki należą.
- 3b) Czy znasz podział języków wewnątrz grupy języków słowiańskich? Jakie tworzą podgrupy?
4. Wpisz do grupy B w Tabeli 1, numery fragmentów legendy, w których języki zdecydowanie różnią się od siebie (wyłącz z tej grupy języki, które, wpisałaś/wpisałś do grupy A.). Określ nazwy języków i jeżeli potrafisz nazwy pokrewnych grup językowych do których te języki należą.

TABELA 1

Fragmenty tekstów legendy	Numer	Język	Nazwa pokrewnej grupy językowej
C) Numery fragmentów legendy, w których języki są podobne do siebie			
Numery fragmentów legendy w których języki różnią się od siebie(z wyłączeniem języków z grupy A)			

5. .Czy znasz inne języki z grupy języków germańskich? Jeżeli tak, to wymień ich nazwy:

.....
.....
6. Czy znasz inne języki z grupy języków romńskich? Jeżeli tak to wymień ich nazwy:
.....
.....

7. Czy znasz inne języki z grupy języków semickich? Jeżeli tak to wymień ich nazwy:
.....
.....

8. Co wiesz o języku żydowskim? (Pytanie do całej grupy)

9. Czy wszystkie pokrewne grupy języków wymienione w tabeli powyżej należą do indoeuropejskiej rodziny języków? (Pytanie do całej grupy)

10. O jakich jeszcze rodzinach języków słyszałaś/słyszałeś? (Pytanie do całej grupy)

11. Z pomocą nauczyciela, na przygotowanej planszy, cała grupa wspólnie tworzy mapę językową Europy.

ARKUSZ ODPOWIEDZI

TABELA 1

Fragmenty tekstów legendy	Numer	Język	Nazwa pokrewnej grupy językowej
D) Numery fragmentów legendy, w których języki są podobne do siebie	1 2 3 4	polski rosyjski czeski słowacki	języki słowiańskie
Numery fragmentów legendy w których języki różnią się od siebie(z wyłączeniem języków z grupy A)	5 6 7	angielski francuski arabski	języki germańskie języki romańskie języki semickie

Rodziny języków:

Rodzina języków indoeuropejskich, Rodzina języków hamito-semickich/afro-azjatyckich, rodzina języków uralskich,

Karta pracy

(do pracy indywidualnej w domu)

Podaj polskie nazwy państw Unii Europejskiej, odpowiadające ich nazwom w języku narodowym, nazwę oficjalnego języka/języków używanego/używanych w danym kraju oraz rodzinę języków i pokrewną grupę języków, do której dany język należy, np. tak jak jest to wypełnione w kolumnie dotyczącej Włoch i Estonii.

Nazwa kraju w języku narodowym	Nazwa kraju po polsku	Nazwa oficjalnego języka/języków używanego w danym kraju	Nazwa rodziny języków i pokrewnej grupy języków, do której dany język należy
Belgie/Belgique			
Cesko			
Danmark			
Deutschland			
Ελλάδα			
Eesti	Estonia	estoński	uralsko-altaicki/ugro-fiński
Eire			
Espana			
France			
Italia	Włochy	włoski	indoeuropejski/romański
Κυπρος			
Latvija			
Lietuva			
Luxembourg			
Malta			
Magyarország			
Nederland			
Osterreich			
Polska			
Portugal			
Slovenija			
Slovensko			
Sverige			
Suomi/Finland			
United Kingdom			

ĆWICZENIE 3.3 Tworzenie zdań przeczących w języku angielskim (lub innym języku nauczonym)

Tworzenie zdań przeczących w języku angielskim i porównanie sposobu ich tworzenia w innych językach, w oparciu o tekst legendy przetłumaczony na sześć języków: rosyjski, czeski, słowacki, angielski, francuski i arabski. Określanie podobieństw i różnic w sposobie tworzenia zdań przeczących między różnymi językami.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ

Główne cele:

Zajęcia mają na celu sformułowanie reguł gramatycznych dotyczących sposobu tworzenia zdań przeczących (clauses) w języku angielskim (lub innym języku nauczonym). Sformułowane przez studentów reguły gramatyczne dotyczące sposobu tworzenia zdań przeczących w języku angielskim zostaną porównane (w oparciu o te same zdania przeczące wybrane z tekstów legendy w różnych językach) z językami innymi niż angielski, ze szczególną uwagą zwróconą na sposób tworzenia zdań przeczących w rodzimym języku studentów (w tym przypadku w języku polskim i pokrewnych jemu innych językach słowiańskich).

Dostrzeżenie i próba sformułowania podstawowych różnic/podobieństw w tworzeniu zdań przeczących między językiem angielskim a ojczystym oraz innymi językami pozwoli studentom nie tylko unikać błędów gramatycznych w języku angielskim, ale także jako drugi ważny cel, dostrzec różnorodność języków, zainteresować ich innymi językami i ich strukturą gramatyczną i w konsekwencji zmotywować do uczenia się innych języków.

Pomoce dydaktyczne

- Zbór zdań przeczących ilustrujący reguły gramatyczne dotyczące tworzenia zdań przeczących w języku angielskim. (materiał do powielenia)
- Zbiór tych samych zdań przeczących w siedmiu językach wybranych z tekstów legendy. (materiał do powielenia)

Podział na grupy:

Studenci pracują w grupach dwu lub trzyosobowych i w końcowej fazie zajęć w całej grupie

Czas trwania: zajęć: 2 razy po 45 minut

OPIS ZAJĘĆ

Wprowadzenie:

- w czasie realizacji tych zajęć studenci będą formułować reguły gramatyczne dotyczące tworzenia zdań przeczących w języku angielskim i porównywać sposób tworzenia zdań przeczących w języku angielskim, ze sposobem tworzenia zdań przeczących w ich języku rodzimym oraz innych językach.
- Nauczyciel rozdaje kartki
 1. ze zbiorem zdań przeczących w języku angielskim
 2. ze zbiorem zdań przeczących w siedmiu językach wybranych z tekstów legendy

Ćwiczenie:

- analizują zdania przeczące w języku angielskim w zbiorze przedstawionym przez nauczyciela
- wspólnie i przy pomocy nauczyciela formułują reguły dotyczące sposobu tworzenia zdań przeczących w języku angielskim
- studenci porównują sposoby tworzenia negacji z innymi językami, przede wszystkim z ich językiem ojczystym (w tym przypadku polskim) i innymi językami słowiańskimi. Wskazują na występujące podobieństwa i różnice.
- wskazują także na podobieństwa i różnice w sposobie tworzenia zdań przeczących między językami innymi niż język angielski i języki słowiańskie.

Synteza – wnioski:

- Język angielski tworzy zdania przeczące (**clause negation**) najczęściej przez negację czasownika, który w nim występuje. Jeżeli jest to czasownik modalny przeczony jest on przez 'not'; czasowniki leksykalne przeczone są przez 'do' (w odpowiedniej formie) + 'not'. Zdania przeczące tworzone mogą być także przy pomocy tzw. Wyrazów przeczących (negative words) formie i znaczeniu, jak np. 'nobody', 'no' oraz tylko znaczeniowo negatywnych, taki jak np. 'hardly', 'barely' czy czasownik 'fail'. Jeżeli pojawiają się one w zdaniu (clause), przeczą całe zdanie. W zdaniach z tymi wyrazami czasownik nie występuje w formie przeczącej, ponieważ w języku angielskim (dotyczy to tzw. standard English) obowiązuje (z małymi wyjątkami) zasada pojedynczego przeczenia, tzn. podwójna negacja anuluje zazwyczaj znaczenie przeczące całego zdania.⁶
- Języki słowiańskie nie stosują zasady pojedynczego przeczenia i dlatego w jednym zdaniu przeczącym w tych językach mogą występować obok siebie zarówno czasownik w formie przeczącej, jak i inne wyrazy w formie i znaczeniu przeczącym.
- Język francuski.
- Język arabski
- Po wykonaniu ćwiczenia studenci znają zasady tworzenia zdań przeczących w języku angielskim. Są także świadomi istniejących różnic i podobieństw w tworzeniu zdań przeczących w językach angielskim i językach słowiańskich. Są świadomi odrębności struktur gramatycznych w innych językach.

⁶ Patrz: Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G., Svartvik, J. 1985 *A Comprehensive Grammar of the English Language*, Longman, str. 776-799; Biber, D., Johansson, S., Leech, G., Finegan, E., 2000 *Longman Grammar of Spoken and Written English*, Longman, str. 158-179; Huddleston, R., Pullum, G. K., 2002 *The Cambridge Grammar of the English Language*, CUP, chapter 9..

KARTA PRACY

Przyjrzyj się uważnie zdaniom przeczącym w zbiorze 1. Wpisz do tabeli poniżej jedynie poprawne zdania przeczące, których znaczenie przeczące wyrażane jest przez

- a) czasownik leksykalny/czasownik modalny w formie przeczącej
- b) wyrazy/wyrażenia negatywne w formie i znaczeniu
- c) wyrazy negatywne znaczeniowo

Zdania przeczące	
Typu A	
Typu B	
Typu C	

1. Wpisz numery zdań niepoprawnych gramatycznie, Wyjaśnij dlaczego uważasz je za niepoprawne gramatycznie.
.....
2. Czy wszystkie zdania poprawne gramatycznie ze zbioru 1 można zakwalifikować do zdań wyrażających znaczenie przeczące?
3. W czasie wspólnej dyskusji studenci z pomocą nauczyciela formułują swoje wnioski i formułują reguły dotyczące sposobu tworzenia zdań przeczących w języku angielskim.

4. Wytnij zdania przeczące ze zbioru 2 (zbiór tych samych zdań przeczących w siedmiu językach wybranych z tekstów legendy), przecinając kartkę wzdłuż linii przerywanych.
5. Znając reguły tworzenia zdań przeczących w języku angielskim, przyjrzyj się dokładnie zdaniom przeczącym wybranym z tekstu legendy w języku angielskim. Czy są one poprawne gramatycznie?
6. Przyjrzyj się uważnie zdaniom w języku polskim i innych językach słowiańskich (rosyjskim, czeskim i słowackim). Spróbuj sformułować ogólną regułę gramatyczną dotyczącą tworzenia zdań przeczących w języku polskim i innych językach słowiańskich.
7. Wskaż na podobieństwa i różnice w sposobie tworzenia zdań przeczących między językiem angielskim a językami słowiańskimi.
8. Wskaż na podobieństwa i różnice w sposobie tworzenia zdań przeczących między językami innymi niż język angielski i języki słowiańskie.

MATERIAŁY DO POWIELANIA

1. Zbiór zdań ilustrujących tworzenie zdań przeczących w języku angielskim
2. Zbiór tych samych zdań przeczących w siedmiu językach wybranych z tekstów legendy w formie narracyjnej.

MATERIAŁ DO POWIELANIA

1. Zbiór zdań ilustrujących tworzenie zdań przeczących w języku angielskim:

1. I don't like your new haircut.
2. We met not our old friends at a party yesterday.
3. You mustn't show this document to anybody
4. He won't help me
5. I fail to see any further consequences of her behaviour.
6. None of them were ready.
7. Neither of us has ever heard about it.
8. I can't hardly believe he did that.
9. The place had scarcely changed in 10 years
10. None of us have never told lies.
11. You must never do that.
12. They haven't told him the truth
13. It's not a secret
14. Hardly anyone saw him there
15. No one helped us.

MATERIAŁ DO POWIELANIA

2. Zbiór tych samych zdań przeczących w siedmiu językach wybranych z tekstów legendy w formie narracyjnej.

.....
.....
polski:

1. *Żaden z nich nie krył żalu, że będą musieli opuścić to piękne miejsce,*
 2. *ale wiedzieli, że nawet tak żyzna ziemia i pełne zwierzyny lasy oraz obfite w ryby jeziora i rzeki nie wyżywią ich wszystkich....*
 3. *Lech i Czech spojrzeli na siebie ze smutkiem, ponieważ przeczuwali, że nigdy go więcej nie zobaczą,*
 4. *Nie będziemy już dalej wędrować”.*
-
.....

rosyjski:

1. *Никто из них не скрывал сожаления в том, что будут вынуждены покинуть это прекрасное место,*
2. *однако все отдавали себе отчёт в том, что даже такая плодородная земля и полные зверей леса, а также богатые рыбой озёра и реки, не будут в состоянии выкормить их всех.....*
3. *Лех и Чех с грустью посмотрели друг на друга, так как предчувствовали, что никогда больше его не увидят,*
4. *Не пойдём дальше.*

czeski:

1. *.Každému z nich bylo líto, že bude muset opustit to krásné místo,*
 2. *ale zároveň si uvědomoval, že i tak úrodná půda a lesy plné zvířat jak i jezera a řeky bohaté na ryby všechny neuživí...*
 3. *Lech a Čech se smutně na se podívali, protože cítili, že se už nikdy neuvidí.*
 4. *Nebudeme už dál putovat.*
-
.....

słowacki:

1. *Každému z nich bolo ľúto, že bude musieť opustiť to krásne miesto,*
 2. *ale zároveň si uvedomovali, že aj taká úrodná pôda a lesy plné zveriny ako aj jazerá a rieky bohaté na ryby neuživí všetkých...*
 3. *Lech a Čech sa smutne na seba pozreli, pretože cítili, že sa už nikdy neuvidia.*
 4. *Nebudeme už ďalej putovať.*
-
.....

angielski:

1. *None of them was without sorrow in his heart* for having to leave the beautiful place....,
 2. but they knew well that this fertile land, forests full of game and lakes full of fish *could not feed them all*....
 3. *Lech* and *Czech* looked at each other with sadness because they felt *they would never see him again*,
 4. *We shall not travel any further.*
-
-

francuski:

1. *Aucuns d'eux ne cachaient son regret*, de devoir abandonner cet endroit magnifique,
 2. néanmoins ils savaient que même une terre si fertile et les forêts pleines de bêtes ainsi que les lacs et les rivières remplis de poissons *ne nourriront pas tout le monde*
 3. *Lech* et *Czech* se regardèrent avec tristesse, dans leurs yeux se lisait *la crainte de ne plus le revoir*,
 4. *Nous ne voyagerons pas plus loin.*
-
-

arabski:

ARKUSZ ODPOWIEDZI

Zdania przeczące	
Typu A	I don't like your new haircut. You mustn't show this document to anybody. He won't help me. They haven't told him the truth. It's not a secret.
Typu B	None of them were ready. Neither of us has ever heard about it. You must never do that. No one helped us.
Typu C	I fail to see any further consequences of her behaviour. The place had scarcely changed in 10 years. Hardly anyone saw him there.

1. Zdanie: 'None of us have never told lies.' nie jest zdaniem znaczeniu przeczącym. Może być zparafrazowane jako 'All of us have told lies at some time.' Potwierdza ono regułę iż w 'standard English', dwa elementy negatywne anulują przeważające znaczenie zdania.
2. W językach polskim i innych językach słowiańskich nie obowiązuje reguła pojedynczego przeczenia, tak jak w 'Standard English' i dlatego w jednym

zdaniu przeczącym w tych językach mogą występować obok siebie zarówno czasownik w formie przeczącej, jak i inne wyrazy w formie i znaczeniu przeczącym

3. W języku francuskim zdania przeczące
4. W języku arabskim zdania przeczące

Arkusz ewaluacji (dla nauczyciela)

Legenda o Orle Białym.

Nazwisko nauczyciela

Dla moich studentów to ćwiczenie było (te ćwiczenia były):

Interesujące	-2	-1	0	1	2
Jasne	-2	-1	0	1	2
Udane	-2	-1	0	1	2
Czas trwania ćwiczenia	-2	-1	0	1	2

Komentarze:

5. Trudności:

6. Spontaniczny udział studentów:

7. Zmiany wprowadzone w ćwiczeniu (w stosunku do zaleceń broszury):

8. Moje sugestie:

Data

7. ZAŁĄCZNIKI

A) Materiały do powielania do Części I

Tekst legendy w formie przedstawienia przetłumaczony z języka polskiego na sześć języków: rosyjski, czeski, słowacki, angielski, francuski i arabski

B) Materiały do powielania do Części II i III

Tekst legendy w formie narracyjnej przetłumaczony z języka polskiego na sześć języków: rosyjski, czeski, słowacki, angielski, francuski i arabski.

7. ZAŁĄCZNIKI

A) Materiały do powielania do Części I

Legenda w formie przedstawienia przetłumaczona z języka polskiego na sześć języków: rosyjski, czeski, słowacki, angielski, francuski i arabski

Tekst w języku polskim

Legenda o orle białym

Osoby

Lech
Czech
Rus
Drużyna Lecha
Drużyna Czecha
Drużyna Rusa
Narrator 1
Narrator 2
Orzeł

(narratorzy stoją na scenie)

Narrator 1: Dawno, dawno temu w pięknej krainie w sercu Europy mieszkało trzech braci ze swymi rodzinami i drużynami. Żyli w zgodzie i dostatku. Ich plemiona rozwijały się szybko. Przybywało ludzi i zwierząt.

Narrator 2: W pewnej chwili zrozumieli, że nawet tak żyzna i dostatnia ziemia nie wyżywi ich wszystkich. Postanowili znaleźć nowe tereny dla swoich rodzin i druhów.

(wchodzą bracia ze swoimi drużynami)

Lech: Żyjemy razem szczęśliwie i dostatnio, ale zaczyna brakować nam pól uprawnych i miejsca na nowe domy.

Czech: Powinniśmy poszukać nowych pól dla naszych upraw, nowych pastwisk dla zwierząt i miejsca pod domy dla naszych rodzin i druhów.

Rus: Jeśli wyruszymy razem na północ to znajdziemy nowe ziemie i każdy wybierze sobie miejsce, w których zechce się osiedlić ze swoimi ludźmi.

Lech: Dobrze. Przygotujmy się do wyjazdu.

Czech: Powiedzmy wszystkim o naszej decyzji.

Rus: Podzielmy nasze dobra i spakujmy dobytek.

Narrator 1: W ciągu kilku tygodni byli gotowi do drogi.

Narrator 2: Żał im było opuszczać piękną krainę, ale zdecydowali, iż pojadą na północ.

(bracia zabierają swoje drużyny i dwukrotnie okrążają scenę, udając jazdę konną)

Narrator 1: Po kilku dniach jazdy Rus powiedział:

Rus: Dobrze mi było z Wami żyć i pracować, ale spróbuję szczęścia na wschodzie. Tam znajdę nowe siedlisko dla mojej rodziny i druhów. Żegnajcie bracia.

Lech: Żegnaj bracie.

Czech: Żegnaj bracie.

Narrator 2: Trudne było pożegnanie.

(pożegnanie Rusa. Drużyna Czecha i Lecha dwukrotnie okrążają scenę, udając jazdę konną. W tym czasie Rus z drużyną wycofują się i schodzą ze sceny na widownię)

Narrator 1: Lech i Czech jechali dalej razem. Znaleźli piękne pola.

Czech: Bracie, moja drużyna jest już zmęczona trudami podróży. Zostanę tutaj i tu zbudujemy osadę dla siebie i naszych rodzin. Żegnaj bracie.

Lech: Dobrze było nam razem, ale jeśli chcesz tu zostać, to żegnaj bracie.

Narrator 2 Smutne było rozstanie kochających się braci, ale każdy, każdy z nich poszukiwał najlepszego miejsca dla siebie i swoich druhów.

(pożegnanie Czecha. Drużyna Lecha dwukrotnie okrąża scenę, udając jazdę konną. W tym czasie Czech z drużyną wycofują się i schodzą ze sceny na widownię)

Narrator 1: Drużyna Lecha podążała dalej na północ. Jechali przez piękne, zasobne lasy i żyzne pola, ale Lech ciągle nie mógł wybrać odpowiedniego miejsca na budowę domu.

Lech: (do siebie) Pora już osiedlić się, bo wszyscy są już zmęczeni podróżą.

(wchodzi orzeł)

Lech: Widzę ptaka białego. On jest znakiem, że tu trzeba zbudować dom. To będzie nasza kraina.

Narrator 1: Lech osiedlił się w miejscu wskazanym przez ptaka - orła białego. Plemię Lecha rosło i rozwijało się.

Narrator 2: Na pamiątkę tej chwili i ptaka, który wskazał Lechowi miejsce orzeł biały stał się symbolem tej krainy.

Narrator 1 Po wielu wiekach drużyny Lecha, Czech i Rusa tworzą duże narody. Od Lecha pochodzą Polacy, od Rusa Rosjanie, a drużyna Czecha dawno temu podzieliła się jeszcze i powstały dwa narody Czechów i Słowaków.

K O N I E C

Текст в языке росыjskim

Легенда о белом орле

Лица

Лех
Чех
Рус
Дружина Леха
Дружина Чеха
Дружина Руса
Диктор 1
Диктор 2
Орёл

(дикторы стоят на сцене)

Диктор 1: Много, много лет тому назад в прекрасном крае в самом сердце Европы жили трое братьев со своими семьями и дружинами. Они жили в согласии и достатке. Их племена быстро развивались. Прибавлялось людей и животных.

Диктор 2: Однажды они поняли, что даже такая плодородная и богатая земля не прокормит их всех и решили найти новые земли для своих семей и товарищей.

(входят братья со своими дружинами)

Лех: Живётся нам вместе счастливо и в достатке, но начинает нам нехватать пахотных полей и мест для новых домов.

Чех: Нам нужно поискать новые поля для пахоты, новые пастбища для скота и места для домов для наших семей и товарищей.

Рус: Если мы вместе отправимся на север, то найдём новые земли и каждый выберет себе место, где захочет поселиться со своими людьми.

Лех: Хорошо. Давай готовиться к выезду.

Чех: Расскажем всем о нашем решении.

Рус: Поделимся нашим имуществом и соберём его.

Диктор 1: В течение нескольких недель они были готовы отправиться в путь.

Диктор 2: Жалко им было покидать прекрасный край, но они решили, что поедут на север.

(братья забирают свои дружины и два раза проходят вокруг сцены, изображая езду верхом)

Диктор 1: После нескольких дней путешествия Рус произнёс:

Рус: Хорошо мне с Вами жилось и работалось, но я испытаю счастья на востоке. Там найду новое жилище для моей семьи и товарищей. Прощайте братья.

Лех: Прощай, брат.

Чех: Прощай, брат.

Диктор 2: Нелёгкое это было прощание.

(прощание с Русом. Дружины Леха и Чеха два раза проходят вокруг сцены, изображая езду верхом. В это время Рус с дружиной отходят назад и сходят со сцены в зрительный зал)

Диктор 1: Лех и Чех продолжили путешествие вместе. Нашли прекрасные поля.

Чех: Брат, моя дружина уже утомлена трудностями путешествия. Я останусь здесь и здесь мы построим поселение для нас и наших семей. Прощай брат.

Лех: Хорошо нам было вместе, но если ты хочешь тут остаться, то прощай, брат.

Диктор 2: Прощание двух любящих друг друга братьев было печальным, но каждый из них искал наилучшее место для себя и своих товарищей.

(прощание с Чехом. Дружина Леха два раза проходит вокруг сцены, изображая езду верхом. В это время Чех с дружиной отходят назад и сходят со сцены в зрительный зал)

Диктор 1: Дружина Леха продолжала идти дальше на север. Путь пролегал через прекрасные, полные зверей леса, плодородные поля, но Лех всё никак не мог выбрать соответствующего места для строительства дома.

Лех: (обращаясь к себе) Пора бы уже где-то оселиться, так как все уже измучены путешествием.

(входит орёл)

Лех: Вижу белую птицу. Это знак, что здесь нужно построить дом. Это будет наш край.

Диктор 1: Лех поселился в месте, указанном птицей – белым орлом. Племя Леха росло и развивалось.

Диктор 2: На память того момента и птицы, которая указала Леху место, белый орёл стал символом этого края.

Диктор 1: По прошествии многих веков дружины Леха, Чеха и Руса преобразились в большие народы. От Леха происходят поляки, от Руса – русские, а дружина Чеха много лет тому назад разделилась ещё раз и возникли два народа – Чехи и Словаки.

К О Н Е Ц

Legenda o bílém orlu

Osoby

Lech
Čech
Rus
Družina Lecha
Družina Čecha
Družina Rusa
Vypravěč 1
Vypravěč 2
Orel

(vypravěči stojí na jevišti)

Vypravěč 1: Kdysi, velmi dávno v krásné krajině v srdci Evropy bydleli tři bratři se svými rodinami a družinami. Žili shodně a měli dostatek všeho. Jejich kmeny se rychle rozvíjely. Přibývalo lidí i zvířat.

Vypravěč 2: V jisté chvíli pochopili, že ani tak úrodná a bohatá půda je všechny neuživí. Rozhodli se najít nová území pro své rodiny a druhy.

(vcházejí bratři se svými družinami)

Lech: Žijeme spolu šťastně a máme dostatek všeho, ale začínají nám už chybět pole a místo na nové domy.

Čech: Měli bychom hledat nová pole pro pěstování obilí, nové pastviny pro zvířata a místa pro domy našich rodin a druhů.

Rus: Jestli se spolu vydáme na sever najdeme novou zem a každý si vybere místo, kde se bude chtít osídlit se svými lidmi.

Lech: Dobře. Připravme se na cestu.

Čech: Povězme všem o čem jsme rozhodli.

Rus: Rozdělme náš majetek a zbalme si každý svůj díl.

Vypravěč 1: Během několika týdnů byli připraveni na cestu.

Vypravěč 2: Bylo jim líto opustit tak krásnou krajinu, ale rozhodli se, že pojedou na sever.

(bratři berou své družiny, dvakrát krouží po jevišti jakoby jezdili na koních)

Vypravěč 1: Po několika dnech putování Rus řekl:

Rus: Žilo se mi i pracovalo s vámi dobře, ale zkusím hledat štěstí na východě. Tam chci najít nové sídlo pro moji rodinu i druhy. Loučím se s vámi, bratři.

Lech: Loučím se s tebou, bratře.

Čech: Loučím se tebou, bratře.

Vypravěč 2: Bylo to smutné rozloučení.

(rozloučení Ruse. Družiny Čecha a Lecha dvakrát krouží na jevišti tak, jakby jezdily na koních. Současně Rus s družinou couvají a scházejí ze scény do hlediště)

Vypravěč 1: Lech a Čech šli dál spolu. Našli pěkná, úrodná pole.

Čech: Bratře můj, moje družina je již znavena úmornou cestou. Zůstanu tu. Postavím osadu pro sebe a naše rodiny. Loučím se s tebou, bratře.

Lech: Bylo nám spolu dobře, ale jestli chceš zde zůstat, musíme se rozloučit.

Vypravěč 2: Těžké bylo rozloučení milujících se bratří, ale každý z nich hledal nejlepší místo na světě pro sebe a svoji družinu.

(rozloučení Čecha. Družina Lecha dvakrát krouží po jevišti jakoby jezdila na koních. Současně Čech s družinou couvá a schází ze scény do hlediště)

Vypravěč 1: Družina Lecha postupuje dál na sever. Prochází přes pěkné, bohaté lesy a úrodné pole, ale Lech stále nemohl vybrat vhodné místo pro stavbu domu.

Lech: (sám pro sebe) Už je čas se osídlit. Všichni jsou už cestou unavení.

(vchází orel)

Lech: Vidím bílého ptáka. Je to znak, že zde třeba postavit dům. Tu bude naše krajina.

Vypravěč 1: Lech se osídlil na místě, které mu ukázal pták - bílý orel. Kmen Lecha mohutněl a rozvíjel se.

Vypravěč 2: Na památku této chvíle a ptáka, který ukázal Lechovi místo se bílý orel stal symbolem této krajiny.

Vypravěč 1: Po mnohých stoletích družiny Čecha, Lecha a Rusa tvoří velké národy. Od Ruse pocházejí Rusi, od Lecha polský národ.

Družina Čecha se v dávné minulosti rozdělila a vytvořily se dva národy Čechů a Slováků.

K O N E C

słowacki
Legenda o bielom orlovi

Osoby

Lech
Čech
Rus
Družina Lecha
Družina Čecha
Družina Rusa
Rozprávač 1
Rozprávač 2
Orol

(rozprávači stoja na javisku)

Rozprávač 1: Kedysi veľmi dávno v krásnej krajine v srdci Európy bývali traja bratia so svojimi rodinami a družinami. Žili zhodne a mali dostatok všetkého. Ich kmene sa rýchlo rozvíjali. Pribúdali ľudia a zvieratá.

Rozprávač 2: V istej chvíli pochopili, že ani tak úrodná a bohatá pôda ich všetkých neuživí. Rozhodli sa nájsť nové terény pre svoje rodiny a druhov.

(vchádzajú bratia so svojimi družinami)

Lech: Žijeme spolu šťastne a máme dostatok všetkého, ale začínajú nám už chýbať polia a miesto na nové domy.

Čech: Mali by sme hľadať nové polia pre pestovanie obilia, nové pastviny pre zvieratá a miesta pre domy našich rodín a druhov.

Rus: Ak sa spolu vydáme na sever nájdeme novú zem a každý si vyberie miesto, kde sa bude chcieť osídliť so svojimi ľudmi.

Lech: Dobré. Pripravme sa na cestu.

Čech: Povedzme všetkým to, čo sme rozhodli.

Rus: Rozdeľme náš majetok a zbaľme si každý svoj diel.

Rozprávač 1: Behom niekoľkých týždňov boli pripravení na cestu.

Rozprávač 2: L'úto im bolo opúšťať takú krásnu krajinu, ale rozhodli sa že pôjdu na sever.

(bratia berú svoje družiny a dvakrát krúžia po scéne akoby jazdili na koňoch)

Rozprávač 1: Po niekoľkých dňoch putovania Rus povedal.

Rus: Žilo sa mi s vami dobre aj pracovalo, ale skúsím hľadať šťastie na východe. Tam chcem nájsť nové sídlo pre moju rodinu i druhov. Lúčim sa s vami, bratia.

Lech: Lúčim sa s tebou, brat.

Čech: Lúčim sa tebou, brat.

Rozprávač 2: Bola to smutná rozlúčka.

(rozlúčenie Rusa. Družina Čecha a Lecha dvakrát krúži na javisku tak, ako by jazdili na koňoch. Súčasne Rus s družinou cúvajú a schádzajú zo scény do hľadiska)

Rozprávač 1: Lech a Čech šli ďalej spolu. Našli pekné, úrodné polia.

Czech: Brat môj, moja družina je už unavená ťažkou cestou. Zostanem tu. Postavíme osadu pre seba a naše rodiny. Lúčim sa s tebou, brat.

Lech: Bolo nám spolu dobre, ale ak chceš tu zostať, musíme sa rozlúčiť.

Rozprávač 2: Bola to ťažká rozlúčka milujúcich sa bratov, ale každý z nich hľadal najlepšie miesto na svete pre seba a svoje družiny.

(rozlúčka Čecha. Družina Lecha dvakrát krúži po javisku ako by jazdila na koňoch. Súčasne Čech s družinou cúvajú a schádzajú zo scény do hľadiska)

Rozprávač 1: Družina Lecha postupuje ďalej na sever. Prechádzali cez pekné, bohaté lesy a

úrodné polia, ale Lech stále nemohol vybrať vhodné miesto pre stavbu domu.

Lech: (sám pre seba) Už je čas sa osídlieť. Všetci sú už cestou unavení.

(vchádza orol)

Lech: Vidím biélého vtáka. Je to znak, že tu treba postaviť dom. To bude naša krajina.

Rozprávač 1: Lech sa osídlil na mieste, ktoré mu ukázal vták - biely orol. Kmeň Lecha mohutnel a rozvíjal sa.

Rozprávač 2: Na pamiatku tejto chvíle a vtáka, ktorý ukázal Lechovi miesto sa biely orol stal symbolom tej krajiny.

Rozprávač 1: Po mnohých storočiach družiny Čecha, Lecha a Rusa tvoria veľké národy. Od Rusa pochádzajú Rusi, od Lecha poľský národ a družina Čecha sa v dávnej minulosti rozdelila a vytvorili sa dva národy Čechov a Slovákov.

K O N I E C

Tekst w języku angielskim

A legend of the White Eagle

Personae

Lech
Czech
Rus
Lech's troop
Czech's troop
Rus' troop
Narrator 1
Narrator 2
Eagle

(narrators stand on the stage)

Narrator 1: Once upon a time, in a beautiful country in the heart of Europe, there lived three brothers with their families and companions. They lived in peace and prosperity. Their tribes grew fast. People and animals multiplied.

Narrator 2: At some point, they realised that their fertile and bountiful land is not enough to feed them all. They decided to look for a new place for their families and companions.

(enter brothers with their troops)

Lech: We are living together in happiness and prosperity, but fields and plots of land for our homes are getting scarce.

Czech: We should start looking for new fields for our crops, new pastures for our animals and new homesteads for our families and companions.

Rus: If we set off northwards together, we shall find new lands and each of us shall choose a place where he would like to settle with his people.

Lech: All right. Let's get ready for the journey.

Czech: Let's spread the news.

Rus: Let's divide and pack our belongings.

Narrator 1: Within a few weeks they were ready to go.

Narrator 2: They were sorry to leave the beautiful country, but they made up their minds to go North.

(the brothers gather their troops and they circle the stage twice, as if on horseback)

Narrator 1: After a few days of traveling, Rus said:

Rus: It was good to live and work with you, but I would like to try my luck in the East. I'm going to look for a new abode for my family and companions. Farewell, brothers.

Lech: Fare thee well, brother.

Czech: Fare thee well, brother.

Narrator 2: It was a hard parting.

(Bidding goodbye to Rus. Czech and Lech's troop circle the stage twice, as if on horseback. At the same time, Rus and his troop withdraw and descend the stage toward the audience)

Narrator 1: Lech and Czech moved onwards. They came across some beautiful fields.

Czech: Brother, my troop are exhausted by the hardships of the journey. I shall stop here and here we shall build an abode for ourselves and our families. Fare thee well, brother.

Lech: It was good to be with you, but if you wish to stay here - fare thee well, brother.

Narrator 2: The parting of the two loving brothers was very sad, but each of them was looking for the best place for himself and his companions.

(Bidding goodbye to Czech. Lech's troop circle the stage twice, as if on horseback. At the same time, Czech and his troop withdraw and descend the stage toward the audience)

Narrator 1: Lech's troop moves on northwards. They crossed magnificent, bountiful forests and fertile fields. But Lech still could not find the right place to set up his home.

Lech: (to himself) It's time to settle down, since we are all exhausted by the journey.

(enters Eagle)

Lech: I can see a white bird. It must be a sign telling us to set up our home here. Let it be our homeland.

Narrator 1: Lech settled in the place signalled by the bird – the white eagle. His tribe grew and prospered.

Narrator 2: To commemorate the moment and the bird which showed the place to Lech, the white eagle became a symbol of the country.

Narrator 1 Centuries later, the troops of Lech, Czech and Rus evolved into big nations. Lech gave rise to the nation of Poles, Rus – to the nation of Russians, while Czech's troop split a long time ago and gave rise to two nations – the Czechs and the Slovaks.

T H E E N D

La Légende de l'Aigle Blanc

Personnages:

Lech
Czech
Rus
L'équipe de Lech
L'équipe de Czech
L'équipe de Rus
Le narrateur 1
Le narrateur 2
L'aigle

(les narrateurs se tiennent debout sur la scène)

Le narrateur 1: Il était une fois, dans une contrée admirable au coeur de l'Europe trois frères qui y habitaient avec leur famille et leurs équipes. Ils vivaient dans la paix et dans l'abondance. Leurs tribus s'agrandissaient très vite. La population et le bétail ne cessaient de croître.

Le narrateur 2: Un jour ils comprirent que même une terre si fertile et abondante ne nourrirait pas tout le monde. Ils décidèrent de partir à la recherche de nouvelles contrées pour leur famille et leurs camarades.

(entrent les frères avec leurs équipes)

Lech: On mène ensemble une vie heureuse et abondante, cependant il y a de moins en moins de champs à cultiver et de place pour les nouvelles maisons.

Czech: On devrait chercher de nouveaux champs pour nos cultures, de nouveaux pâturages pour le bétail et une terre afin de bâtir des maisons pour nos familles et nos camarades.

Rus: Si l'on part ensemble vers le nord, on trouvera de nouveaux terrains et chacun se choisira un endroit où il voudra s'établir avec ses hommes

Lech: Parfait. Que l'on se prépare pour le départ.

Czech: Annonçons notre décision à tout le monde.

Rus: Partageons nos biens et préparons-nous au voyage.

Le narrateur 1: En quelques semaines ils étaient prêts pour partir.

Le narrateur 2: Ils avaient de la peine de quitter cette belle contrée toutefois ils décidèrent de partir pour le nord.

(les frères emmènent leurs équipes et font deux fois le tour de la scène, faisant semblant d'être à cheval)

Le narrateur 1: Après quelques jours de route Rus dit:

Rus: : J'étais heureux de vivre et de travailler avec vous, mais j'essayerai de trouver le bonheur à l'est. Là-bas je trouverai une nouvelle demeure pour ma famille et mes camarades. Adieu mes frères.

Lech: Adieu mon frère.

Czech: Adieu mon frère.

Le narrateur 2: Les adieux étaient difficiles.

(Les adieux avec Rus. Les équipes de Czech et Lech font deux fois le tour de la scène, faisant semblant d'être à cheval. En même temps Rus et son équipe se retirent et descendent de la scène)

Le narrateur 1: Lech et Czech partirent ensemble plus loin. Ils trouvèrent des champs admirables.

Czech: Mon frère, mon équipe est fatiguée par ce voyage. Je resterai ici et on construira un village pour nous et nos familles. Adieu mon frère.

Lech: On était bien ensemble, mais si tu veux rester ici, alors adieu mon frère.

Le narrateur 2: La séparation entre les deux frères qui s'aimaient beaucoup était difficile

mais chacun d'eux recherchait un endroit favorable pour soi et ses camarades.

(Les adieux avec Czech. L'équipe de Lech fait deux fois le tour de la scène, faisant semblant d'être à cheval. En même temps Rus et son équipe se retirent et descendent de la scène)

Le narrateur 1: L'équipe de Lech se dirige plus loin vers le nord. Ils voyagèrent parmi de belles, abondantes forêts et des champs fertiles, mais Lech ne pouvait toujours pas trouver un endroit apte pour construire une maison.

Lech: (à soi-même) Il est temps de s'établir car tout le monde est fatigué par le voyage.

(L'aigle fait son entrée)

Lech: Je vois un oiseau blanc. C'est un signe, qu'ici nous devons construire une maison. Ce sera notre pays.

Le narrateur 1: Lech s'est installé à l'endroit indiqué par l'oiseau – l'aigle blanc. La tribus de Lech poussait en force et en puissance.

Le narrateur 2: En souvenir de cette instant et de cette oiseau qui a indiqué à Lech l'endroit, l'aigle blanc est devenu le symbole de cette contrée.

Le narrateur 1: Après plusieurs siècles les équipes de Lech, Caech et Rus forment de grandes nations. Les Polonais tirent leur origine de Lech, les Russes de Rus et l'équipe de Czech s'est divisé il y a longtemps pour former deux nations, celle des Tchèques et des Slovaques.

FIN

Tekst legendy w języku arabskim

7. ZAŁĄCZNIKI

B) Materiały do powielania do Części II i III

Tekst legendy w formie narracyjnej przetłumaczony z języka polskiego na sześć języków: rosyjski, czeski, słowacki, angielski, francuski i arabski.

Tekst legendy w języku polskim

Stare polskie legendy: Legenda o Orle Białym nazywana Legendą o Lechu, Czechu i Rusie

Dawno, dawno temu, jak głosi legenda, plemiona wędrujące z dalekiej Azji, mając już dość koczowniczego życia i ciągłego wojowania osiedliły się w pięknej krainie, w sercu Europy. Plemiona te żyły obok siebie w zgodzie i dostatku, początkowo w jednej wielkiej osadzie, potem w wielu graniczących ze sobą, czerpiąc z obfitości otaczających ich ogromnych lasów, rzek i jezior. Mężczyźni zajmowali się polowaniem i łowieniem ryb, kobiety zbieraniem jagód i ziół, przygotowywaniem strawy i wychowywaniem potomstwa. Z czasem zaczęto także uprawiać ziemię i hodować zwierzęta: krowy, owce, kozy, woły i konie; wycinano też gęste krzewy, wyrąbывano potężne dęby i buki, świerki i sosny otaczające osady, bo zaczynało brakować miejsca.

Wśród osiadłych w kniei plemion żyło także plemię Słowian, ludzi o płowych włosach i niebieskich oczach, a wśród nich trzech bracia *Lech*, *Czech* i *Rus* z potężnego rodu. Tak, jak się to dzieje w czasach pokoju, ludzi i zwierząt ciągle przybywało i powoli trzeba było zacząć myśleć o dalszej wędrówce w poszukiwaniu nowych miejsc dla rodzin i druhów.

Trzej bracia naradzali się długo ze starszyzną plemienną i wspólnie postanowili, że wkrótce wyruszą na północ, w poszukiwaniu nowych miejsc dla swoich ludzi, nowych pastwisk dla zwierząt i pól dla upraw. Żaden z nich nie krył żalu, że będą musieli opuścić to piękne miejsce, gdzie się urodzili i wychowali, ale wiedzieli, że nawet tak żyzna ziemia i pełne zwierzyny lasy oraz obfite w ryby jeziora i rzeki nie wyżywią ich wszystkich i że wkrótce może zabraknąć pożywienia w powiększających się szybko osadach.

Pod koniec srogiej i śnieżnej, tamtego roku zimy, przygotowywania do wyprawy na północ miały się ku końcowi. Trzej bracia podzielili się sprawiedliwie swoim dobytkiem i spakowali go. Ludzie i konie byli gotowi, aby wyruszyć w daleką podróż w nieznane i czekali już tylko na stopnienie ostatnich śniegów.

Z nastaniem wiosny, *Lech*, *Czech* i *Rus*, żegnani przez starszyznę i członków swojego plemienia, wyruszyli na północ ze swoimi rodzinami, druhami i dobytkiem. Długa i żmudna była to podróż. Trzeba było torować sobie drogę przez gęstwinę rozciągających się na tych terenach

lasów, przeprawiać się przez liczne, często głębokie rzeki, omijać „Czy zwodnicze bagna i trzęsawiska. Coraz częściej zadawali sobie w myślach pytanie: uda się nam w końcu znaleźć odpowiednie do osiedlenia się miejsce?”

Po wielu wspólnych dniach podróżowania, kiedy dotarli na skraj gęstego lasu , ujrzeni nagle bezkresny, rozpościerający się w dali się step. Pierwszy zatrzymał się *Rus* i rzekł:

Rus: Dobrze mi było z Wami żyć i pracować, ale chciałbym spróbować szczęścia tutaj, na wschodzie. Tu poszukam nowego siedliska dla mojej rodziny i druhów i założę Wielką Ruś. Żegnajcie bracia.

Lech i Czech spojrzeli na siebie ze smutkiem, ponieważ przeczuwali, że nigdy go więcej nie zobaczą, ale uściskali go serdecznie na pożegnanie i tak jak to było w zwyczaju, rzekli: „Niech Cię prowadzi szczęśliwie *Świętovid*, wielki Bóg naszego plemienia.

Lech i Czech wyruszyli w dalszą drogę. Znowu jechali długo ku północy, kierując się słońcem i biegiem rzek, ale coraz częściej zatrzymywali się na postoje, jako, że wszyscy byli już mocno utrudzeni. Kiedy rozległa równina, po której podróżowali, zaczęła zmieniać się w teren coraz bardziej górzysty, pełen pagórków i głębokich jarów i na horyzoncie ukazały się wysokie góry, *Czech* zatrzymał się i rzekł: „Bracie, moja drużyna jest już bardzo zmęczona. Zostaniemy tutaj u podnóża Karpat. Tutaj będzie nasza ojczyzna i tu zbudujemy osadę dla siebie i naszych rodzin. „Czy Ty i Twoi ludzie zostajecie z nami?”

Lechowi trudno było rozstać się z bratem, ale postanowił jechać dalej. Zatrzymał się jedynie na krótki postój ze swoimi ludźmi, aby trochę odpocząć i nabrać sił. Potem wyruszyli dalej , na północ, aż za Karpaty, bo przecucie mówiło mi, że tam właśnie odnajdzie najdogodniejsze do osiedlenia się miejsce.

Dzielnie pokonywali trudną drogę, podążając dalej na północ. Najtrudniejsza była przeprawa przez Karpaty. W końcu jednak udało im się zejść z gór i wędrowali dalej, aż dotarli nad rozległą dolinę Warty, która zachwyciła ich swoim pięknem. Chwilę przyglądali się okolicy: wartkiej szerokiej rzece pięknym jeziorom i ogromnym dębom, gdy nagle *Lech* dostrzegł unoszącego się nad jednym z nich białego orła. Poczytał to za dobry znak i rzekł: „Widzę białego ptaka. On jest znakiem od boga, abyśmy w tym właśnie miejscu zbudowali naszą osadę. „Nie będziemy już dalej wędrować. Niech tutaj będzie nasz kraj.”

Lech i jego ludzie osiedlili się w miejscu wskazanym przez ptaka, orła białego. Jego plemię , nazywane plemieniem Lechitów, rosło w siłę i potęgę. Na pamiątkę tej chwili i tego miejsca, orzeł biały stał się symbolem tej krainy, a gród został nazwany Gnieznem (prawdopodobnie od słowa gniazdo). Gniezno stało się z czasem pierwszą stolicą Polski i narodu polskiego, który wywodzi się od plemienia Lechitów.

Старинные польские легенды: Легенда о Белом Орле или иначе Легенда о Лехе, Чехе и Русе.

Много, много лет тому назад, как гласит легенда, племена, пришедшие из далёкой Азии, которым уже надоела кочевая жизнь и постоянные войны, оселились в прекрасном крае в самом сердце Европы. Племена эти жили рядом друг с другом в согласии и достатке, сначала в одном большом поселении, а затем во многих, граничащих друг с другом поселениях, пользуясь изобилием окружающих их огромных лесов, рек и озёр. Мужчины занимались охотой и рыбной ловлей, женщины – сбором ягод и трав, приготовлением пищи и воспитанием потомства. Со временем поселенцы начали также возделывать землю и разводить скот: коров, овец, коз, волов и коней; вырывали густой кустарник, вырубали могучие дубы и буки, ели и сосны, которые окружали поселения, поскольку начинало не хватать места.

Среди оселившихся в чаще племён жило также племя Славян, людей с волосами цвета льна и светлыми глазами, а среди них трое братьев: *Лех*, *Чех* и *Рус* из могучего рода. Так, как это бывает в мирное время, людей и животных постоянно прибавлялось и постепенно нужно было начинать задумываться о дальнейшем путешествии в поисках новых мест для семей и товарищей.

Трое братьев долго советовались со старейшинами племени и совместно решили, что вскоре отправятся на север в поисках новых мест для своих людей, новых пастбищ для скота и полей для возделывания. Никто из них не скрывал сожаления в том, что будут вынуждены покинуть это прекрасное место, где родились и были воспитаны, однако все отдавали себе отчёт в том, что даже такая плодородная земля и полные зверей леса, а также богатые рыбой озёра и реки, не будут в состоянии выкормить их всех и что вскоре может начаться нехватка пищи в быстро разрастающихся поселениях.

Под конец суровой и снежной в тот год зимы, подготовка к путешествию на север приближалась к концу. Трое братьев справедливо поделились своим имуществом и собрали его. Люди и кони были готовы к отправлению в далекое путешествие к неизвестному и ждали только момента, когда сойдёт последний снег.

С наступлением весны *Лех*, *Чех* и *Рус*, провожаемые старейшинами и своими соплеменниками, отправились на север со своими семьями, товарищами и имуществом. Долгое и трудное было это путешествие. Нужно было прокладывать себе путь через дебри простирающихся в тех сторонах лесов, переправляться через многочисленные, часто глубокие реки, обходя обманчивые болота и топи. Всё чаще задавали себе в мыслях вопрос: «Удастся ли нам найти подходящее для оселения место?»

После многодневного совместного путешествия, когда был достигнут край густого леса, они вдруг увидели простирающуюся вдаль бескрайнюю степь. Первым остановился *Рус* и произнёс:

Рус: Хорошо мне с Вами жилось и работалось, но я хотел бы испытать счастья здесь, на востоке. Поищу тут новое жилище для моей семьи и товарищей и положу начало Великой Руси. Прощайте братья.

Лех и *Чех* с грустью посмотрели друг на друга, так как предчувствовали, что никогда больше его не увидят, но сердечно его обняли на прощание и так как это было принято по традиции произнесли: Пусть Тебя счастливо ведёт Святовид, великий Бог нашего племени.

Лех и *Чех* отправились в дальнейший путь. Снова ехали долго на север, ориентируясь по солнцу и по течению рек, однако всё чаще останавливались на привалы, так как все уже были очень уставшие. В тот момент, когда широкая равнина, по которой они путешествовали, стала более холмистой, чаще стали появляться пригорки и глубокие овраги, а на горизонте появились высокие горы, *Чех* остановился и произнёс: «Брат, моя дружина уже очень устала. Мы останемся здесь, у подножия Карпат. Тут будет наша родина и тут мы построим поселение для нас и наших семей. «Останешься ли Ты со своими людьми с нами?»

Леху тяжело было расстаться с братом, но он решил ехать дальше. Остановился только на короткий привал со своими людьми, чтобы немного отдохнуть и набраться сил. Затем отправился на север, за Карпаты, так как предчувствие подсказывало ему, что именно там он найдёт самое удобное для оселения место.

Лех вместе со своими людьми стойко одолевали трудный путь, стремясь всё дальше на север. Самой сложной была переправа через Карпаты. В конце концов однако им удалось сойти с гор и они продолжили путешествие, пока не достигли широкой долины Варты, которая поразила их своей красотой. Лишь мгновение они присматривались к окрестностям: к быстрой широкой реке, прекрасным озёрам и огромным дубам, как вдруг *Лех* заметил парящего над одним из них белого орла. Он счёл это за добрый знак

и произнёс: «Вижу белую птицу. Это знак от бога, чтобы мы именно в этом месте построили наше поселение. Не пойдём дальше. Пусть здесь будет наш край».

Лех и его люди поселились в месте, указанном птицей, белым орлом. Его племя, называемое племенем лехитов, укрепляло свою силу и мощь. На память того момента и того места белый орёл стал символом этого края, а город получил название Гнезно (вероятнее всего от слова «гнездо»). Гнезно стало со временем первой столицей Польши и польского народа, который происходит от племени лехитов.

Staré polské legendy: Legenda o Bílém orlu zvaná Legenda o Lechu, Čechu a Rusovi

Dávno, před mnoha lety, jak říká legenda, plemena přicházející z daleké Azie, která měla už dost kočovného života a neustálého boje se osídlila v krásné krajině v srdci Evropy. Tato plemena žila vedle sebe v míru a blahobytu, na počátku v jedné velké osadě, později v mnohých, se sebou hraničících menších sídlách. Čerpala z hojnosti okolitých hustých lesů, řek a jezer. Muži se zabývali lovem zvířat a ryb, ženy sbíraly plody a byliny, připravovaly potravu a vychovávaly potomky. Postupně začali obdělávat půdu a chovat zvířata: krávy, ovce, kozy, voly a koně; vysekali husté křoví, pokáceli obrovské duby a buky, smrky a sosny v okolí osad, protože měli pro sebe málo místa.

Jedním z plemen, která se osídlila v těch prastarých hvozdech byl slovanský kmen lidí se světlými vlasy a bleděmodrými očima. Byli mezi nimi tři bratři *Lech*, *Čech* a *Rus* ze silného rodu. Tak, jak je tomu v době míru, lidí a zvířat neustále přibývalo a pomaly museli začít myslet na další stěhování a hledání nových míst pro své rodiny a druhy.

Tři bratři se dlouho radili s nejstaršími muži kmene a společně rozhodli, že se zakrátko vydají směrem na sever, aby našli pro sebe jiná místa, svěží pastviny pro zvířata a pole pro pěstování plodin. Každému z nich bylo líto, že bude muset opustit to krásné místo, kde se narodil a vyrostl, ale zároveň si uvědomoval, že i tak úrodná půda a lesy plné zvířat jak i jezera a řeky bohaté na ryby všechny neuživí a v brzké době nebude dost obživy v rychle se rozmnožujících osadách.

Na konci kruté a těžké zimy toho roku byly přípravy na výpravu na sever u konce. Tři bratři spravedlivě rozdělili svůj majetek a zbalili ho. Lidé a koně byli připraveni tak, aby mohli vyrazit na dalekou cestu do neznáma a už čekali jen na to, aby roztál poslední sníh.

Když nastalo jaro, *Lech*, *Čech* a *Rus* se rozloučili s radou starších i členy svého plemene a vydali se na sever se svými rodinami, druhy a celým majetkem. Cesta byla těžká a strastiplná. Museli se prodírat přes husté lesy rozprostírající se na tomto území, přepravovat se přes četné, často hluboké řeky, vyhýbat se zrádným bahenním močálům a rašeliništím. Stále častěji se v duchu ptali: „Podaří se nám najít vhodné místo pro osídlení?“

Po mnoha dnech společného putování, když došli k okraji hustého boru, uviděli náhle před sebou nekonečnou, do daleka táhnoucí se step. První se zastavil *Rus* a řekl:

Rus: Dobře se mi s Vámi žilo a pracovalo, ale chtěl bych zkusit štěstí zde, na východě. Tady budu hledat nové sídliště pro moji rodinu a druhy a založím Velkou Rus. Loučím se s Vámi, bratři.

Lech a Čech se smutně na se podívali, protože cítili, že se už nikdy neuvidí. Nakonec se srdečně objali na rozloučenou a jak bylo zvykem, řekli: Necht' tě šťastně vede *Svarog*, velký Bůh našeho plemene.

Lech a Čech se vydali na další cestu. Znovu šli dlouho na sever, podle slunce a toku řek, ale stále častěji se zastavovali, protože všichni byli velmi znaveni. Když se rozlehlá rovina, po které šli, začala proměňovat na terén stále víc a víc hornatý, plný kopců a hlubokých dolin a na horizontu byly vidět vysoké hory, *Čech* se zastavil a řekl: „Bratře, moje družina je už velmi umořena. Zůstaneme zde, u úpatí Karpat. Naše vlast bude tu a tu postavíme osadu pro sebe a naše rodiny. „Zůstaneš s námi se svoji družinou?“

Lech byl zarmoucen tím, že se musí rozloučit s bratrem, ale rozhodl se jít dál. Zastavil se se svými lidmi jen na krátký čas, aby si trochu odpočinuli a získali nové síly. Potom se vydal na sever, až za Karpaty, protože cítil, že právě tam najde nejvhodnější místo na osídlení.

Lech a jeho družina statečně zvládali těžkou cestu, pokračujíc stále na sever. Nejtěžší bylo dostat se přes Karpaty. Nakonec se jim podařilo sestoupit z hor a putovali dál, až se dostali k rozlehlé dolině řeky Warty, která je nadchla svou krásou. Nějakou dobu přihlíželi okolí: bystrému proudu široké řeky, krásným jezerám a obrovským dubům, až náhle *Lech* zahlédl bílého orla vznášejícího se nad jedním z nich. Byl to pro něj dobrý znak a řekl: „Vidím bílého ptáka. Je to znak boha, aby jsme právě v tomto místě postavili naši osadu. Nebudeme už dál putovat. Zde bude náš kraj.“

Lech a jeho lidé se osídlili v místě, které jim ukázal pták, bílý orel. Jeho plemeno, zvané plemenem Lechitů s časem sílilo. Na památku této události a tohoto místa se bílý orel stal symbolem této krajiny a hradiště dostalo název Gniezno (pravděpodobně od slova hnízdo). Později stalo prvním hlavním městem Polska a polského národa, který pochází od plemene Lechitů.

Staré poľské legendy: Legenda o Bielom orlovi zvaná Legenda o Lechovi, Čechovi a Rusovi

Dávno, dávno pred mnohými rokmi, ako hovorí legenda, plemená prichádzajúce z ďalekej Ázie, ktoré už mali dosť kočovného života a neustáleho boja sa osídlili v krásnej krajine v srdci Európy. Tieto kmene žili vedľa seba v mieri a blahobyte, na počiatku spolu v jednej veľkej osade, neskôr v mnohých, so sebou hraničiacich menších sídlach. Čerpali z hojnosti okolitých hustých lesov, riek a jazier. Muži sa zaoberali poľovaním na zvieratá a lovením rýb, ženy zbierali plody a byliny, pripravovali potravu a vychovávali potomkov. Postupne začali obrábať pôdu a chovať zvieratá: kravy, ovce, kozy, voly a kone; vyklčovali husté krovie, vyrúbali obrovské duby a buky, smrky a sosny v okolí osad, pretože mali pre seba málo miesta.

Medzi plemenami, ktoré sa v tých pralesoch osídlili žil tiež slovanský kmeň ľudí so svetlými vlasmi a bledomodrými očami. Legenda spomína troch bratov *Lecha, Čecha a Rusa* zo silného rodu. Tak, ako je to v dobe mieru, ľudí a zvierat neustále pribúdalo a pomaly museli začať myslieť na ďalšie sťahovanie a hľadať nové miesta pre svoje rodiny a druhov.

Traja bratia sa dlho radili s najstaršími mužmi v kmeni a spoločne rozhodli, že sa zanedlho vydajú smerom na sever, aby našli pre seba iné miesta, svieže pastviská pre zvieratá a polia pre pestovanie plodín. Každému z nich bolo ľúto, že bude musieť opustiť to krásne miesto, kde sa narodil a vyrastal, ale zároveň si uvedomovali, že aj taká úrodná pôda a lesy plné zveriny ako aj jazerá a rieky bohaté na ryby neuživí všetkých a zkrátka nebude stačiť obživy v rýchlo sa rozmnožujúcich osadách.

Na konci krutej a ťažkej zimy toho roku boli prípravy na severnú výpravu ukončené. Traja bratia spravodlivo rozdelili svoj majetok a zbalili ho. Ľudia a kone boli pripravené tak, aby sa mohli vydať na ďalekú cestu do neznáma a už čakali len na to, aby sa roztopil posledný sneh.

Keď nastala jar, *Lech, Čech a Rus* sa rozlúčili s radou starších aj členmi svojho plemena a vydali sa na sever so svojimi rodinami, druhmi a celým majetkom. Cesta bola ťažká a strastiplná. Museli sa predierať cez husté lesy rozprestierajúce sa na tomto území, prepravovať sa cez mnohé, často hlboké rieky, vyhýbať sa zrádnym bahenným močiarom a rašelinistiam. Stále častejšie sa v duchu pýtali: „Podarí sa nám nájsť vhodné miesto na osídlenie?“

Po mnohých dňoch spoločného putovania, keď došli k hustému lesu, náhle uvideli pred sebou nekonečnú, do ďaleka siahajúcu step. Prvý sa zastavil *Rus* a povedal:

Rus: Dobre sa mi s Vami žilo a pracovalo, ale chcel by som skúsiť šťastie tu, na východe. Tu budem hľadať nové sídliská pre moju rodinu a druhov a založím Veľkú Rus. Lúčim sa s Vami, bratia.

Lech a Čech sa smutne na seba pozreli, pretože cítili, že sa už nikdy neuvidia. Srdečne sa objali na rozlúčku a tak, ako bolo zvykom, povedali: Nech ťa šťastne sprevádza *Svarog*, veľký Boh nášho plemena.

Lech a Čech sa vydali na ďalšiu cestu. Znovu šli dlho na sever, podľa slnka a toku riek, ale už sa stále častejšie zastavovali, pretože všetci boli veľmi unavení. Keď sa rozľahla rovina, po ktorej šli, začala meniť - terén sa stával stále viac a viac hornatý, plný kopcov a hlubokých dolín a na horizonte sa črtali vysoké hory, *Čech* sa zastavil a povedal: „Brat, moja družina je už veľmi zmorená. Zostaneme tu, na úpätí Karpát. Tu bude naša vlasť a tu postavíme osadu pre seba a naše rodiny. Zostaneš so svojimi ľuďmi s nami?“

Lecha zarmútilo, že sa musí rozlúčiť s bratom, ale rozhodol sa ísť ďalej. Zastavil sa so svojimi ľuďmi len na krátky čas, aby si trochu odpočinuli a získali nové sily. Potom sa vydal na sever, až za Karpaty, pretože cítil, že práve tam najde najvhodnejšie miesto na osídlenie.

Lech a jeho družina statočne zvládali ťažkú cestu, pokračujúc stále na sever. Najťažšie bolo prejsť cez Karpaty. Nakoniec sa im podarilo zostúpiť z hôr a putovali ďalej, až sa dostali k rozľahlej doline rieky Warty, ktorá ich nadchla svojou krásou. Nejakú dobu pozorovali okolie, bystrý prúd širokej rieky, krásne jazerá a obrovské duby, až náhle *Lech* zahliadol bieleho orla vznášajúceho sa nad jedným z nich. Bol to pre neho dobrý znak a povedal: „Vidím bieleho vtáka. Je to znak boha, aby sme práve v tomto mieste postavili našu osadu. Nebudeme už ďalej putovať. Nech tu bude náš kraj.“

Lech a jeho ľudia sa osídlili v mieste, ktoré im ukázal vták, biely orol. Jeho kmeň, zvaný plemenom Lechitov sa postupne rozrástol. Na pamiatku tejto udalosti a tohoto miesta sa biely orol stal symbolom tejto krajiny, a hradisko dostalo názov Gniezno (pravdepodobne od slova hniezdo). Gniezno sa neskôr stalo prvým hlavným mestom Poľska a poľského národa, ktorý pochádza od plemena Lechitov.

Old Polish legends: A Legend of the White Eagle called A Legend of Lech, Czech and Rus

Once upon a time, according to the legend, roaming tribes from far away Asia, being tired of nomadic life and constant fighting, settled down in a beautiful country in the heart of Europe. The tribes lived together in peace and prosperity, at first as one big community, later on in a number of neighbouring settlements, taking advantage of the abundance of the surrounding lakes, rivers and primeval forests. Men were busy hunting and fishing, while women picked berries and herbs, prepared food and took care of the children. Later, they started to till the land and breed animals: cows, sheep, goats, oxen and horses; huge oaks and beeches, spruce and pines as well as a thicket of bushes surrounding the settlements were cut down and cleared, because of the shortage of space.

Among the tribes settled in the forests, there was also a tribe of Slavs, people with fair hair and blue eyes, and among them lived three brothers *Lech*, *Czech* and *Rus* from a mighty house. As it usually happens in time of peace, people and animals grew in numbers and it was necessary to start thinking about a further journey in search of a new place to live with families and companions.

The three brothers held long counsels with the elder of the tribe and they all agreed they should set out to the north, seeking new places for their people, new pastures for their animals and new land for their crops. None of them was without sorrow in his heart for having to leave the beautiful place where they were born and raised, but they knew well that this fertile land, forests full of game and lakes full of fish could not feed them all and that soon there would be a shortage of food in the fast growing settlements.

By the end of a severe, snowy winter of that year, preparations for the journey to the north drew to a close. The three brothers divided their belongings in a fair manner and packed them for the road. People and horses were ready to start on a long journey into the unknown and waited only for the last snow to thaw.

Spring arrived and *Lech*, *Czech* and *Rus*, blessed by the elders and other members of their tribe, set out northward with their families, friends and belongings. It was a long and strenuous journey. They had to force their way through a dense thicket of forest which spread out on this territory, cross many deep rivers, bypass treacherous swamps and bogs.

More and more often, in their thoughts, they were asking themselves the question: 'Shall we ever find a good place to settle in?'

After many day of travelling, when they reached the end of a forest, they suddenly saw an endless stretch of grassland at a distance. *Rus* was the first to stop and he said: it was good to live and work with you, but I would like to try my luck here, in the East. I am going to look for a new abode for my family and friends and here I shall build Great Ruthenia. Fare thee well, brothers!

Lech and *Czech* looked at each other with sadness because they felt they would never see him again, but hugged him and bid farewell and, as was their custom, they said: Let *Świętovid*, the great god of our tribe, be your guide.

Lech and *Czech* moved onwards. And again they travelled northward for a long time, guided by the sun and the rivers, yet they made frequent stops, because they were already very tired. When a vast plain on which they travelled began to change into more and more hilly terrain, full of swells and deep ravines and high mountains appeared on the horizon, *Czech* stopped and said: 'Brother, my troop is exhausted. We are staying here, at the foot of the Carpathian Mountains. This will be our homeland and here we shall build a settlement for ourselves and our families. Are you and your people staying with us?'

Lech grieved to part with his brother, but decided to get on. He only stopped for a short time to let his people rest and regain energy. Then he moved again northwards, beyond the Carpathian Mountains, since his premonition was telling him that he would find there the most convenient place to settle in.

Lech with his people heroically struggled on, continuing their journey toward the north. Crossing the Carpathian Mountains was the most difficult task. At last, they managed to descend and kept moving onwards, until they reached a wide valley of the Warta river whose beauty enchanted them. They watched the country: a mighty, wide river, beautiful lakes and huge oak trees. Suddenly, *Lech* spotted a white eagle soaring above one of them. He took it for a good omen and said: "I see a white bird. It must be a sign from god telling us to build our homes here. We shall not travel any further. Let it be our homeland."

Lech and his people settled in the place signalled by the bird, the white eagle. His tribe, called the Lechitians, gained power and significance. To commemorate the moment and the place, the eagle became a symbol of the entire country and the burg was called Gniezno (presumably from the Polish word *gniazdo* – a nest). Later on Gniezno became the first capital of Poland and the Polish nation, which descends from the Lechitians.

Les vieilles légendes polonaises : La Légende de l'Aigle Blanc dite la Légende de Lech, Czech et Rus

Il était une fois, selon la légende, des tribus nomades venant de l'Asie lointaine, ayant assez de mener une vie aventurière et de guerroyer sans cesse, qui s'établirent dans une contrée admirable au coeur de l'Europe. Ces tribus vivaient côte à côte dans la paix et dans l'abondance, d'abord dans une grande colonie, puis dans de nombreux villages avoisinants, puisant dans les richesses des forêts immenses, des rivières et des lacs, qui se trouvaient aux alentours. Les hommes étaient occupés à chasser et à pêcher les poissons, les femmes ramassaient les myrtilles et les herbes, préparaient la nourriture et élevaient leurs progénitures. Avec le temps ils avaient commencé à cultiver la terre et élever le bétail : des vaches, des moutons, des chèvres, des boeufs et des chevaux ; ils coupaient également d'épais arbustes, d'énormes chênes, hêtres, sapins et pins qui entouraient les villages car il risquèrent de manquer de place.

Au milieu des tribus établies dans le canton, vivait également celle des Slaves, des gens aux cheveux blonds et aux yeux clairs, et parmi eux il y avait trois frères *Lech*, *Czech* et *Rus* de haute naissance. Tel que ça se passe en temps de paix, la population et le bétail ne cessaient de croître et peu à peu il fallait songer à une nouvelle migration en quête de nouveaux territoires pour les familles et les camarades.

Les trois frères délibérèrent longtemps avec les anciens de la tribu et par une résolution commune ils décidèrent de partir bientôt vers le nord, à la recherche de nouvelles contrées pour leurs hommes, de nouveaux pâturages pour les bêtes et des champs pour cultiver. Aucuns d'eux ne cachaient son regret, de devoir abandonner cet endroit magnifique, où ils étaient nés et où il avaient passés leur enfance, néanmoins ils savaient que même une terre si fertile et les forêts pleines de bêtes ainsi que les lacs et les rivières remplis de poissons ne nourriront pas tout le monde et que bientôt l'alimentation pourra manquer dans les villages qui se peuplaient vite.

Vers la fin cet hiver particulièrement rude et neigeux, les préparatifs de l'expédition vers le nord furent presque achevés. Les trois frères se partagèrent équitablement leurs biens. Les gens et les chevaux furent disposés à se mettre en route vers l'inconnu, ils attendaient seulement que les dernières neiges fondent.

Avec l'arrivée du printemps *Lech*, *Czech* et *Rus*, salués par les anciens et les membres de leur tribu, se mirent en marche vers le nord avec leurs familles, leurs camarades et leurs biens. Le voyage était long et laborieux. Il fallut se frayer un chemin parmi les broussailles des forêts

étendues en ces terrains, passer par de nombreuses, souvent profondes rivières, éviter les marais trompeurs et les fondrières. Souvent, ils se posaient la question : « Est-ce que l'on trouvera finalement un endroit favorable pour nous installer ? »

Après de nombreux jours de marche, quand ils arrivèrent en lisière d'une forêt dense, soudain ils aperçurent au loin une étendue de steppe. *Rus* s'arrêta le premier et dit :

Rus : J'étais heureux de vivre et de travailler avec vous, mais je voudrais essayer de trouver le bonheur ici, à l'est. Je chercherais ici une nouvelle demeure pour ma famille et mes camarades et je fonderais la Grande Russie. Adieu mes frères.

Lech et *Czech* se regardèrent avec tristesse, dans leurs yeux se lisait la crainte de ne plus le revoir, toutefois ils l'embrassèrent affectueusement et, selon la tradition, ils dirent : Que *Sviatovid*, le grand Dieu de notre tribu te guide heureusement.

Lech et *Czech* reprirent la route. De nouveau ils parcoururent un long chemin vers le nord, en se laissant guider par le soleil et le cours d'eaux, mais ils durent s'arrêter souvent pour faire des haltes, car tout le monde était fatigué. Quand la vaste plaine par laquelle ils voyagèrent, commença à se changer en un terrain de plus en plus rocheux, plein de collines et de profonds ravins et à l'horizon se dressèrent des montagnes, *Czech* s'arrêta et dit :

« Cher frère, mon groupe est très fatigué. On restera ici au pied des Carpates. En ce lieu sera notre patrie et c'est ici que l'on construira un village pour nous et nos familles. Est-ce que toi et tes hommes, vous restez avec nous? »

Ce fut dur pour *Lech* de devoir se séparer de son frère, mais il décida d'aller plus loin. Il s'arrêta juste pour faire une petite halte avec ses hommes afin de se reposer et reprendre des forces. Puis il reprit la route vers le nord, en passant par les Carpates, car il avait le pressentiment que c'est justement là-bas qu'il trouvera un endroit convenable pour s'installer.

Lech et ses hommes parcoururent vaillamment cette route difficile en se rendant plus loin vers le nord. Le passage le plus abrupt fut celui des Carpates.

Finalement ils réussirent à descendre des montagnes et ils marchèrent plus loin, quand ils arrivèrent dans la vaste vallée de la Warta, qui les charma par sa beauté. Durant un moment, ils considérèrent la contrée : la rivière, large et rapide, d'admirables lacs et les énormes chênes quand soudain *Lech* aperçu un aigle blanc qui s'éleva de l'un d'eux. Il prit cela pour un bon signe et dit : « Je vois un oiseau blanc. C'est un signe de Dieu, afin que nous bâtissions notre village exactement en cet endroit. Nous ne voyagerons pas plus loin. Que notre pays soit ici. »

Lech et ses hommes s'implantèrent à l'endroit indiqué par l'oiseau, l'aigle blanc. Sa tribu, appelé *Lechite*, poussait en force et en puissance. En souvenir de cet instant et de cet endroit, l'aigle blanc est devenu le symbole de cette région, et la ville fut appelé *Gniezno* (sans doute de l'origine du mot nid – en polonais « gniazdo »). Avec le temps, Gniezno devint la première capitale de la Pologne et du peuple polonais qui tire son origine de la tribu *Lechite*.

من الأساطير البولندية القديمة
أسطورة النسر الأبيض
(تسمى أيضاً أسطورة ليخ وتشيك وروس)

كان يا مكان في قديم الزمان، وكما تقول الأسطورة، أن قبائل مهاجرة قد جاءت من آسيا البعيدة، وبعد أن ضاق بها المطاف من حياة البداوة والحروب، استقرت في مكان جميل من وسط أوروبا. في البداية عاش الجميع في مكان واحد بعضهم قريباً من البعض الآخر، يجمعهم الوفاق والتعاون في ظل حياة سعيدة، ومن ثم توسعت أراضيهم حيث أصبح لكل منهم مكانه الخاص تحيط به الغابات والأنهار والبحيرات. كان الرجال يقومون بصيد الحيوانات والطيور والأسماك، أما النساء فكن يقمن بجمع الفاكهة والأعشاب من الغابات، ويحضرن الطعام، ويقمن بتربية الأطفال. ومع مرور الوقت أخذوا بإصلاح الأراضي وفلاحتها، وتربية الحيوانات مثل: الأبقار والعجول والأغنام والماعز والخيول. وُلّفته الأراضي بدأوا بالتوسع من حولهم بقطع الأشجار الشائكة والأشجار العملاقة مثل البلوط والزان والسرو والصنوبر.

ومن بين هذه القبائل المتعددة، التي كانت تعيش وسط هذه الغابات والأدغال الكثيفة، قبيلة تطلق على نفسها أسم السلاف من أصحاب الشعر الأشقر والعيون الزرقاء، كان يعيش وسط هذه القبيلة ثلاثة أخوة من عائلة كبيرة وعريقة: هم ليخ وتشيك وروس. وكما يحدث في وقت السلم دائماً يتزايد عدد الناس وتتكاثر الدواب والماشية، وكان من الضرورة التفكير تدريجياً في هجرة تالية للبحث عن مكان جديد لعائلاتهم وأصدقائهم.

اتخذ الأخوة الثلاثة بعد مشاوراتهم الطويلة مع كبار القوم، قراراً مشتركاً للتحرك بعد فترة قصيرة نحو الشمال، بحثاً عن مكان جديد لأهلهم، ومراعي لدوابهم وماشيتهم وأراض لفلاحتها. لم يخفوا شعورهم بالندم لأنهم مجبرون على ترك هذا المكان الجميل مسقط رأسهم ومحل تربيتهم. ولكنهم عرفوا حتى هذه الأرض الخصبة والغابات المليئة بالحيوانات والبحيرات والأنهار المليئة بالأسماك، عاجلاً أو آجلاً سوف لا تفي بحاجاتهم من الغذاء والطعام لسرعة نمو مستوطناتهم. وقبل نهاية الشتاء القاسي المتلج من ذلك العام، بدأ العمل لإنهاء آخر الاستعدادات للرحيل إلى مناطق الشمال. حيث قام الأخوة الثلاثة بتقسيم ممتلكاتهم بعدل ومساواة وجهازوها للرحيل. الناس والخيول جاهزة للتحرك في رحلة بعيدة ومجهولة. ولكنهم كانوا ينتظرون ذوبان ما تبقى من الثلج.

مع بداية فصل الربيع قام الأخوة ليخ وتشيك وروس بتوديع شيوخ القبيلة وأهلها وانطلقوا نحو الشمال مصطحبين معهم عائلاتهم وأصدقائهم وممتلكاتهم. كانت رحلة طويلة وشاقة. كان من الضروري عليهم أن يشقوا طريقهم وسط الغابات الشائكة، وأن يعبروا عدداً من الأنهار التي كان بعضها عميقاً، متخطين بذلك المستنقعات. وغالباً ما كانوا يسألون أنفسهم سؤالاً: "هل في النهاية سننجح في إيجاد مكان مناسب للاستقرار؟"

وبعد عدة أيام من السفر المشترك، وبعدما وصلوا طرف غابة كثيفة، فجأة شاهدوا من بعيد سهلاً ممتداً واسعاً لا حدود له. كان روس أول من وقف وقال: "كنت سعيداً في مرافقتكم والعيش والعمل معكم ولكن أريد أن أجرب حظي هنا في الشرق. هنا سأبحث عن مكان جديد يناسب عائلتي وأصدقائي وسأؤسس روسيا الكبرى. وداعاً يا اخوتي."

نظر ليخ وتشيك لبعضهم نظرة حزن، لأنهما أحسا بأنه سيكون اللقاء الأخير، وعند الوداع عانقاه بحرارة وقالوا له: "ليوصلك سعيداً إله قبيلتنا الكبير شفينتوفيد." ليخ وتشيك واصلوا الرحلة في سفر طويل نحو الشمال، متخذين الشمس وضفاف الأنهار اتجاهاً لهما. لكنهما ومن شدة التعب أصبحا يتوقفان في محطات كثيرة للراحة. وعندما بدأت تختفي السهول التي مرا بها، بدأت تظهر من أمامهم الجبال المنخفضة والهضاب والوديان العميقة، ومن بعيد كانت تشاهد في الأفق الجبال كرباتي (Karpaty) الشاهقة. وقف تشيك وقال: "أخي، إن أهلي متعبون جداً. وسنبقى هاهنا عند سفوح جبال كرباتي. هنا سيكون وطننا وهنا سنبني مستوطنة لنا ولعائلتنا. هل أنت وأهلك ستبقون معنا؟"

كان من الصعب علي ليخ أن يترك أخاه، ولكنه قرر أن يمضي في سفره. توقف قليلاً مع أهله من أجل الراحة واستعادة القوة. بعد ذلك واصلوا رحلتهم نحو الشمال حتى تخطوا جبال كرباتي. كان ينتابه شعور وإحساس يقول له إنه سيجد هناك مكاناً أفضل للاستقرار والعيش.

اجتازوا بشجاعة وإصرار طريقاً صعبة متقدمين نحو الشمال، وكانت من أصعبها رحلتهم عبر جبال كرباتي ولكن في نهاية المطاف استطاعوا أن يتخطوها بنجاح نزولاً إلى واد عريض فنتهم بجماله يُدعى فارتا (Warta). عندها أخذوا يتأملون المكان: نهر سريع فسيح وبحيرة جميلة وأشجار بلوط كبيرة، وعندها لاحظ ليخ فجأة على إحداها نسراً أبيض اعتبره رمزاً يُبشّر بالخير وقال: "أرى طيراً أبيض وهو علامة من الرب تطلب منا أن نبني مستعمرتنا في هذا المكان. سوف ننهي رحلتنا وليكن هذا المكان وطننا."

استوطن ليخ وأهله في مكان دلهم إليه طير أبيض، وسُميت قبيلته بقبيلة ليخ التي كبرت وازدهرت فازدادت قوتها وعظمتها. وكذكرى لهذه اللحظة وهذا المكان أصبح النسر الأبيض رمزاً لهذه البلاد، والحصن سُمي جنيزنو (Gniezno)، ويعتقد بأن هذه التسمية مأخوذة من كلمة gniazdo ومعناها عش. أصبحت جنيزنو مع مرور الوقت العاصمة الأولى لبولندا والشعب البولندي الذين يعودون جميعاً بأصلهم إلى قبيلة "ليخ."